

Den Gamle By

Restaurant
GÆSTGIVERGÅRDEN

2021

Offentlige tilskudsgivere

Kulturministeriet
Aarhus Kommune

Donationer til store aktuelle projekter

A.P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond til almene Formaal	Den Moderne By
A.P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond til almene Formaal	Ny hovedindgang
Nordea-fonden	Nyt Besættelsesmuseum
Salling Fondene og Aarhus Kommune	Coronastøtte
Købmand Herman Sallings Fond	Hus fra Skanderborg
Aage og Johanne Louis-Hansens Fond	Udvikling og etablering af udstillingen Godt Håndværk
CAC Fonden	Støtte til drift af afdelingen salg og værtskab
A.P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond til almene Formaal	Revitalisering af Museet for Dansk Bladtegning i regi af Den Gamle By
Foreningen PlanDanmark	Efteruddannelse
Innovationsfonden	Erhvervs-ph.d.-projektet Museer og Identitet
Spar Nord Fonden	Farvebilleder på byen
CAC Fonden	Kaffetid - udstilling og fortælling om kaffens historie
Augustinus Fonden	Danmarks Byer under renæssance og enevælde
Aage og Johanne Louis-Hansens Fond	Danmarks Byer under renæssance og enevælde

Hovedsponsor

Jyllands-Posten

Den Gamle By

Den Gamle By er under protektion af
Hendes Majestæt Dronning Margrethe II

Den Gamle By 2021

© 2021, forfatterne, Den Gamle By og Gads Forlag A/S

Redaktion: Thomas Bloch Ravn og Peter Bejder

Omslag og design: Lene Nørgaard, Le bureau

Grafisk tilrettelæggelse: Per Demuth, Demuth Grafisk

Forsidefoto: Frank Pedersen/Den Gamle By

Øvrige fotos: Hvor intet andet er nævnt, er fotografierne taget af Den Gamle By

Oversættelse: James Manley

Repro: Narayana Press

Tryk: Narayana Press

Følgende har støttet udgivelsen af dette års årbog:

Bodil og Jørgen Munch-Christensens Kulturlegat

Den Faberske Fond

Konsul George Jorck og Hustru Emma Jorck's Fond

ISBN: 978-87-12-06515-9

ISSN: 0909-945x

Kopiering fra denne bog må kun finde sted på institutioner, der har indgået aftale med COPY-DAN, og kun inden for de i aftalen nævnte rammer. Det er tilladt at citere med kildeangivelse i anmeldelser.

Indhold

Fem ting vi lærte af coronakrisen 5

Thomas Bloch Ravn

Årets gang og planer for fremtiden 11

Thomas Bloch Ravn

Gæstgivergården er inspireret af gamle dage 35

Niels Meyer og Steven Farup Revsholm

Skæve træstilladser 45

Rasmus Vinther

Salg og værtskab 53

Kitt Boding-Jensen

Bladtegningens billedsprog 61

Elsebeth Aasted Schanz

Ny hovedindgang på vej 69

Niels Meyer

Årsberetning for Dansk Center for Byhistorie 77

Mikkel Thelle

Tal og fakta 85

Thomas Bloch Ravn

Sponsorer 99

Fem ting vi lærte af coronakrisen

Thomas Bloch Ravn

Coronakrisen har ramt Den Gamle By og mange andre kulturinstitutioner hårdt, men som det så ofte er med kriser, står flere ting nu klarere end før krisen. Der er tale om indsigter, som måske ikke var fremmede for Den Gamle By, men som meget vel kan komme til at præge Den Gamle Bys måde at være museum på i de kommende år. Det skriver museumsdirektør Thomas Bloch Ravn om.

Paradoksalt nok kan der komme noget godt ud af kriser. Nye initiativer ser dagens lys, og andre fremskyndes. Nogle processer var vi i gang med, mens andre fik ekstra fokus. I kort form er her fem af de erkendelser, der er blevet meget tydelige under coronakrisen: Museet er konkret og sanseligt, og mødet med mennesker giver museumsbesøget en helt særlig kvalitet. Oplevelsen er bedst, når man som gæst er sammen med andre. Krisen har ramt de mest populære museer hårdt. Og der er behov for, at det offentlige tager ansvar for de umistelige museer.

Næsten halvdelen af Den Gamle Bys gæster er under 30 år. Her en stille stund under coronakrisen, hvor Den Gamle By var åben, og besøgende kunne nyde bygningerne og stemningen udenfor.

Konkret og sanselig

Den Gamle By er grundlæggende et frilandsmuseum, hvor publikum oplever historien i tre dimensioner og i størrelsesforholdet 1:1, så man næsten bliver ét med historien. Samtidig lægger vi vægt på, at publikum kan opleve med alle sanser og altså kan se, høre, smage, lugte og prøve.

Nogle af mine egne stærkeste oplevelser er netop konkrete og sanselige. Fra et besøg på verdens første frilandsmuseum, Skansen i Stockholm, der i år fylder 130 år, husker jeg et ydmygt hjem fra mid-

ten af 1800-tallet. Ved køkkenets åbne ildsted ristede husmoderen kaffebønner, som hun malede og kogte, så vi kunne drikke en kop kaffe sammen. Duften af friskbrændt kaffe og hendes beretning om sin daglige dont står fortsat skarpt i min erindring. Ligefrem gribende var besøget i kulminen i engelske Beamish, hvor en tidligere minearbejder dybt nede under jorden og i skæret af et tællelys berettede om arbejdet i minen og den evige frygt for giftige gasser og sammenstyrtninger. Mindeværdig er også den "donderpreek", som præsten i flamske Bokrijk hudflettede menigheden med under gudstjenesten. Jeg forstod ikke et ord, og dog forstod jeg alt.

Det er det, frilandsmuseer kan. Give konkrete og sanselige oplevelser, der sætter sig dybt i både sind og erindring.

I det hele taget er de fleste kulturoplevelser konkrete, og de digitale erstatninger, som vi har måttet vænne os til under krisen, er i bedste fald en slags substitut. Det skal imidlertid ikke overskygge, at det digitale også giver muligheder, som kan supplere den 'rigtige' museumsoplevelse. Mange museer har i en årrække arbejdet på at gøre samlingerne tilgængelige digitalt. Det er god service for dem, der ikke selv kan komme på museerne, selv om oplevelsen ikke kan sammenlignes med at se billederne, tingene og rummene i virkeligheden. Erfaringer fra Folkeuniversitetet og haveklubber indikerer også, at tilbud med digitale foredrag og forklaringer eventuelt kan indgå som et element i et fremtidigt forretningsgrundlag for Klub Den Gamle By.

Hovedpointen er, at Den Gamle By først og fremmest er konkret og sanselig, og at digitale medier ikke kan erstatte et fysisk besøg. De digitale medier kan heller ikke erstatte hverken mødet med museets ansatte eller den særlige oplevelse, man som gæst har sammen med dem, man besøger museet med.

Mødet med mennesker

Den Gamle By er ikke kun et museum om mennesker, men også et museum for mennesker og – nok så vigtigt – med mennesker. Alle undersøgelser viser nemlig, at det er en af Den Gamle Bys helt store kvaliteter, at museet er levende.

I nu godt to årtier har gæsterne kunnet gå i dialog med aktører, der er ikklædt kopier af historiske dragter og agerer som i en anden tid. Levendegørelsen har vi under krisen udvidet ved at lade museets eksperter formidle direkte til museets gæster.

Således er museets håndværkere i højere grad begyndt at de-

monstrere deres fag og give fif og gode råd til de besøgende. Normalt har vi prioriteret, at håndværkerne skal fokusere på at få noget fra hånden, hvorfor de kun undtagelsesvis er indgået i museumsformidlingen. Men håndværk er et kerneområde for Den Gamle By, og museets håndværkere har kompetencer, som interesserer mange gæster. Derfor har vi valgt at opprioritere området, så museets gæster i længere perioder har kunnet gå i dialog med tømrerne, der tilhugger tømmer til bindingsværk, bødkeren der både laver spande og kar og fortæller om, hvad det vil sige at falde i staver, muren der læsker kalk, maleren der kitter vinduer, og smeden, der laver ophæng til skille.

Et andet nyt initiativ fra de seneste to somre er små daglige rundvisninger med museets inspektører og konservatorer, som fortæller om Den Gamle By med fokus på deres ekspertise.

Og i efteråret 2021 kombinerede vi forsøgsvis faglige indlæg fra museets eksperter med frokost i Den Gamle Bys nye restaurant, Gæstgivergården. Oplægsholderen spiser med og er klar til at svare på spørgsmål.

Bedst sammen med andre

Når vi var mange, der under nedlukningen længtes efter, at musiksteder, biografteatre, museer, teatre, fodboldstadioner, kirker og andre kulturformer atter skulle blive tilgængelige, var det ikke kun, fordi vi savnede det konkrete kulturindhold. Det var det selvfølgelig også. Men det var nok så meget, fordi vi savnede at være sammen, hygge os og opleve noget virkeligt.

Man går jo heller ikke på café kun for at drikke kaffe eller på restaurant bare for at få noget at spise. Der følger mere med – og det er det, der gør forskellen.

Man aftaler og planlægger et museumsbesøg. Man følges ad, hygger sig og diskuterer med dem, man er sammen med. Sidder måske på en bænk, nyder stedet og lader tankerne flyve. Som oftest ledsages oplevelsen af en kop kaffe eller lidt at spise sammen. Og når man mødes næste gang, fortsætter snakken måske. På den måde bliver oplevelsen både forlænget og forstærket.

Den amerikanske kulturanalytiker Colleen Dilenschneider har undersøgt, hvad amerikanerne ser som det bedste ved et museumsbesøg. Langt, langt de fleste, nemlig hele 40 procent, svarer, at det vigtigste er at være sammen, mens forbavsende få nævner udstillingerne (16 procent) og ny læring (10 procent). Det er dog værd at

bemærke, at 15 procent nævner mødet med personalet som noget af det vigtigste. På et levende museum som Den Gamle By er denne andel utvivlsomt højere.

Selvfølgelig skal selve museets kerneoplevelse også være interessant, relevant og ud over det sædvanlige. Men pointen er, at det er nok så vigtigt, at museet rummer rekreative rum, hvor man er sammen og hygger sig, og hvor toiletfaciliteter, café og restaurant er i orden. At museet kan danne udgangspunkt for "a good day out", som vore engelske kolleger siger.

De mest populære er hårdest ramt

Det virker som den omvendte verden, at det er landets mest elskede museer, der er ramt hårdest af nedgang i indtægt og gæstetal. Men sådan er det. En analyse fra Organisationen Danske Museer dokumenterer nemlig, at det næsten udelukkende er museer med høj egenindtjening og begrænset offentlige tilskud, der er ramt. "Det er markant i undersøgelsen", hedder det, "at museer, som i høj grad er afhængig af egenindtjening, står for hele 97 procent af alle afskedigelser".

Det er derfor både logisk og paradoksalt, at et populært museum som Den Gamle By bliver ramt ekstra hårdt af coronakrisen, og vi må konstatere, at den store egenindtjening, som vi er stolte af, og som vi har fået så megen ros for, er blevet museets akilleshæl. Det er et vilkår, Den Gamle By deler med andre af landets mest populære museer.

Det offentlige bør tage større ansvar

Det kalder på en diskussion af, hvordan vi sikrer os, at der også om 10, 20 og 50 år vil være attraktive, fagligt stærke og økonomisk bæredygtige museer, som har international gennemslagskraft og samtidig er til glæde for det store og brede publikum, der får en både dyb og lettilgængelig forståelse for, at noget er større end os selv.

Inden for kulturen skal vi naturligvis fortsat arbejde for selv at tjene penge. Det gør vi også i Den Gamle By, hvor vi i år har flyttet ressourcer fra det klassiske museumsarbejde til det område, vi kalder for Salg & Værtsskab. Filosofien er, at Den Gamle By på én gang giver mange en ekstra oplevelse og samtidig skaber ekstra indtjening, der kan være med til at betale for det museale grundarbejde, der er det fundament, som hele Den Gamle Bys historiefortælling hviler på.

Coronatidens enorme samfundskrise har imidlertid gjort det tydeligt, at der også er behov for, at det offentlige tager større ansvar for driften af de kulturvirksomheder, der spiller en stor rolle for dansk identitet og historie. Med en parallel til bankverdenen kunne man måske tale om umistelige, ja systemiske museer og kulturvirksomheder, der ikke må gå ned.

Crisis leads to insights

The Corona crisis has seriously affected Den Gamle By and many other cultural institutions, but the crisis has also given us new insights. Den Gamle By was perhaps no stranger to them before, but they may well end up influencing Den Gamle By's way of being a museum in the years ahead. This editorial points to five insights. It is a position of strength that Den Gamle By is an immersive experience where the visitors can see, smell, taste and experience history. It is a unique selling point that visitors can meet real people and engage in dialogue with them. A memorable museum experience involves social spaces where visitors can come together. It is striking that it is the best-loved museums that have been hit hardest by the crisis. This suggests that the public authorities ought to take a higher degree of responsibility for the financing of the popular but vulnerable museums.

Årets gang og planer for fremtiden

Thomas Bloch Ravn

At coronakrisen har været hård for Den Gamle By, er næppe en overraskelse. Det var derfor en opmuntrende opringing, jeg fik søndag 6. december 2020 fra finansminister Nicolai Wammen, der gerne ville orientere om, at Den Gamle Bys særlige tilskud fra staten var blevet forlænget. Det var endda forøget, og med finanslovsaftalen var det også besluttet at overflytte Museet for Dansk Bladtegning fra Det Kongelige Bibliotek til Den Gamle By og understøtte det med et årligt tilskud på 600.000 kr. Kort tid efter den positive besked gik Danmark ind i en ny og meget lang nedlukning. Den 21. april kunne museet atter åbne, men vi skulle helt frem til eftersommeren, før besøgstal og indtjening for alvor begyndte at rette sig.

Den karakteristiske kaffekande Madam Blå blev brugt som det sammenbindende symbol i forbindelse med temaet Kaffetid. Udskårne kaffekander viste vej til de mange udstillinger i boliger og butikker i Den Gamle By.

Sommeren 2020 var en stor besøgssucces. Men da skoleferien var slut, blev der stille i Den Gamle By. Smitten var stigende, og folk blev tydeligvis mere forsigtige. Fra august faldt besøget til omkring det halve af normalen. Trods smitte, forsigtighed og restriktioner lykkedes det at afholde flere fine arrangementer, som forhåbentlig kan blive til faste traditioner.

Skolernes efterårsferie stod i allehelgens tegn med en helt særlig stemning i Den Gamle Bys stræder, gyder, porte og baggårde. Her kunne museets gæster møde enker og madammer, der fortalte om overtro og overnaturlige væsener. De besøgende børn kunne prøve at lave en roelygte til at skabe hygge og uhygge i efterårsmørket.

Lørdag 31. oktober var der allehelgens middag i Winekes Kælder, hvor lederen af museets undervisningsafdeling, Marianne Ba-

ger, fortalte om allehelgen og halloween, udhulede roer og græskar, udklædte børn og om traditionen, der har rødder helt tilbage til den tidlige middelalder.

Til mortensaften tirsdag 10. november var der fuldt hus i Den Gamle Bys nye gæstgivergård. Der blev naturligvis serveret gås, og overinspektør Martin Brandt Djupdræt berettede om Martin af Tours, der i den danske udgave hedder Morten Bisp, og om aftenens traditioner.

Historien Lever

Historien Lever er et helt nyt arrangement, som Den Gamle By lørdag 7. november prøvede af i tæt samarbejde med Gads Forlag. Ambitionen er at sætte fokus på historiske emner og bogudgivelser og invitere publikum til debatter, forfatterinterviews, foredrag og oplæsninger. En slags bogfestival, om man vil, hvor der også var både bøger og plakater til salg til gode priser.

På grund af smitten i den mørke tid fik arrangementet en lidt tøvende start, men der var pæn interesse for interviews og arrangementer i Helsingør Theater om emner så forskellige som epidemihistorie, Genforeningen, Trap Danmark og museernes fremtid.

Det er håbet, at Historien Lever kan udvikles til en fast tradition. I første omgang planlægger vi at gentage arrangementet i 2022 – og så forhåbentlig i en udgave med mange flere medvirkende.

Udendørs Jul – og så lukkede vi

At coronakrisen ikke var ovre, fandt vi for alvor ud af, netop som Den Gamle Bys hovedsæson op til julen 2020 var skudt i gang. For da slog smitten til igen. Alle museer og indendørs oplevelser måtte lukke. I princippet også Den Gamle By, men her fandt kreative hoveder en model, hvor vi nedtaklede den traditionelle Jul i Den Gamle By til det, vi valgte at kalde Udendørs Jul. Det særlige julearrangement trådte i kraft 9. december 2020. Boder i gaderne og på torvet kunne fortsat være åbne, og så satte vi stiger op, så mange interiører og udstillinger kunne ses udefra. Til gengæld blev prisen halveret.

Decembers besøgstal nåede kun op på 37.000 gæster mod normalt omkring 110.000. Men i Den Gamle By var vi glade for trods alt at kunne tilbyde Udendørs Jul til nogle af de mange, der har et besøg i Den Gamle By som en fast juletradition.

Den 25. december lukkede Den Gamle By definitivt for resten af

Da Jul i Den Gamle By blev erstattet af Udendørs Jul, blev der stillet stiger op til vinduerne, så museets gæster kunne se de julepyntede stuer udefra.

året. Vittige hoveder væddede om, hvornår museerne atter kunne åbne. Ville det blive 4/1, som myndighederne først annoncerede? Eller måtte vi vente til 1/4? Der kom rent faktisk til at gå helt til 21. april, før Den Gamle By og landets øvrige museer igen kunne åbne for publikum.

I forbindelse med nedlukningen ved juletid 2020 blev store dele af personalet endnu en gang hjemsendt på lønkomensation, og den del af organisationen, der var på arbejde, kæmpede hårdt for at få enderne til at nå sammen, søge støttepuljer og tænke ind i fremtiden.

Tak til dem, der har holdt hånden under Den Gamle By

Samlet set mistede Den Gamle By over 200.000 gæster i 2020 i forhold til de seneste normalår, og museets egenindtjening faldt med 39 procent. Store interne besparelser på i alt 9 mio kr betød, at underskuddet på driften blev begrænset til 22,7 mio kr, som blev dækket af de kompensations- og støtteordninger, museet kunne få adgang til.

De 11,5 mio kr modtog vi fra de statslige ordninger, først og fremmest som lønkompensation, mens den støtteordning, som Aarhus Kommune og Salling Fondene er gået sammen om, i alt bidrog med 9,5 mio kr. Hertil kom ca 1,7 mio kr fra private donatorer, hvor hovedparten kom fra "For alle os som vil redde Den Gamle By", der var oprettet som støttegruppe på Facebook. Dermed endte regnskabet for 2020 på et rundt nul.

Den Gamle By er alle bidragydere stor tak skyldig. Uden deres store støtte ville museet have været meget ilde stedt.

Der skal også lyde en tak til Den Gamle Bys medarbejdere, som har udvist både fleksibilitet og tålmodighed i den vanskelige periode, hvor mange var hjemsendt og uden daglig kontakt med kollegerne, og hvor andre var på arbejde og havde mere end nok at se til.

Topkarakter i statslig kvalitetsvurdering

Lige inden decembers nedlukning foretog Slots- og Kulturstyrelsen en kvalitetsvurdering af Den Gamle By som en opfølgning på en tilsvarende vurdering fra 2013. Atter en gang blev Den Gamle By belønnet med topkarakteren "meget tilfredsstillende".

I årets løb har håndværkere vist deres kunnen for Den Gamle Bys gæster. Her billedskærer Lars Laursen i sit værksted i Den Gamle Bys Vestergade.

Den Gamle By roses i rapporten for at have et "samlet strategisk grundlag med underliggende strategier og planer for arbejdet med de museumsfaglige opgaver". Og det hed videre: "Museet har arbejdet målrettet med udvikling af sine formidlingstilbud, herunder produceret nye udstillinger af høj kvalitet i både Den Gamle By og på Besættelsesmuseet". Desuden har museet "arbejdet med service-tiltag, som understøtter den samlede museumsoplevelse, herunder åbnet ny restaurant med væsentlig større kapacitet".

"Den Gamle By er", konkluderer Slots- og Kulturstyrelsen, "stadig et forbillede i den danske museumsverden gennem sit vedvarende fokus på at sætte brugeren i centrum for museets udvikling af formidling og servicetilbud, og museet bidrager med denne viden i såvel nationale som internationale samarbejdsrelationer og gennem sin deltagelse i samfundsdebatten".

Det eneste kritikpunkt er Den Gamle Bys utilstrækkelige rammer for opbevaring af museumsgenstande. Det er et punkt, vi er helt bevidste om, og sammen med andre kulturinstitutioner arbejder vi på at finde en holdbar løsning.

Kvalitetsvurderingen er en 360 graders gennemgang, hvor styrelsen gennemgår Den Gamle Bys organisation og ledelse, ressourcgrundlag, forskning, formidling, samlingsvaretagelse og arbejdet med museumslovens kapitel 8, som vedrører museets opgaver i forbindelse med den fysiske planlægning.

Der opereres med fire kvalitetsniveauer, hvor "meget tilfredsstillende" er det højeste og "ikke tilfredsstillende" det laveste. Rapporten fylder 19 sider og kan læses i sin fulde længde på Slots- og Kulturstyrelsens hjemmeside.

Vi er naturligvis stolte over den fornemme vurdering af museets virke, og vi noterer os, at Slots- og Kulturstyrelsen i sin vurdering er på linje med andre evalueringer såsom Guide Michelin, hvor Den Gamle By også får topkarakter.

Samlingsgennemgang

I forbindelse med kvalitetsvurderingen anbefalede Slots- og Kulturstyrelsen Den Gamle By at gennemgå museets samlinger med henblik på at skille sig af med "de specialsamlinger, som ikke kan aktiveres i museets formidling og som falder uden for museets faglige profil".

Den Gamle Bys samling af museumsgenstande er som et isbjerg. Det er kun en lille del af de omtrent 800.000 genstande, der vises

Ledelsen fra Nordiska Museet i Stockholm var 8. september på besøg i Den Gamle By for at hente inspiration til, hvordan museet skal belyse de seneste årtiers svenske historie.

i interiører og udstillinger. Resten befinder sig på magasiner uden for byen.

Siden museets start i 1909 er der samlet ind, og vi må erkende, at kursen og prioriteringerne har skiftet flere gange undervejs. Det betyder, at Den Gamle By i dag råder over samlinger, der ligger fjernt fra museets fokus.

Derfor er der sat gang i en revision af samlingerne for at vurdere, om Den Gamle By fortsat skal gemme på tingene. Hvis det ikke er tilfældet, bliver de tilbudt andre museer, og hvis ingen er interesseret, kan genstandene med Slots- og Kulturstyrelsens godkendelse enten anvendes som brugsredskaber eller kasseres.

Den Gamle By er midt i arbejdet. I første omgang har der været fokus på musikinstrumenter, landbrugs- og gartnerredskaber samt arkæologiske fund. Ingen af de specialsamlinger ligger inden for museets faglige profil. For eksempel har vi 62 klaverer på magasin – og de fylder godt på reolerne. Den Gamle By skal dog hverken være et klaver- eller musikhistorisk museum, så det er besluttet at beholde fem klaverer til fremtidig brug, mens de resterende 57 er tilbudt Musikhistorisk Museum under Nationalmuseet.

Moesgaard Museum har allerede overtaget en stor del af det arkæologiske materiale, mens en del af gartner- og landbrugssamlingen efter aftale med Slots- og Kulturstyrelsen er overgået til brugsgenstande.

Arbejdet fortsætter det kommende år med gennemgang af museets store håndværkssamling, ligesom der er planer om at gennemgå samlingerne af dukketeatre, teaterrekvisitter og kirkegenstande.

Museum of Influence

I det tidlige forår 2021 modtog vi den nyhed, at Den Gamle By, sammen med Louisiana, er de eneste danske repræsentanter på en fornem liste over museer, der i de seneste godt fire årtier har haft særlig betydning for museumsudviklingen i Europa.

Listen blev i foråret 2021 offentliggjort i en bog, der portrætterer de 50 europæiske museer, som har gennemgået en så markant udvikling, at de vil være pejlepunkter for andre museer. Nu og i fremtiden. "Revisiting Museums of Influence" er bogens titel, og den er en opdatering af den nu afdøde engelske museumsforsker Kenneth Hudsons bog fra 1987, "Museums of Influence", der identificerede en række museumspionerer, som havde haft afgørende indflydelse på museumsudviklingen.

De 50 museumsportrætter er skrevet af de dommere, som siden 1987 har udvalgt europæiske museer til The European Museum of the Year Award, der i dag anses som den mest prestigøse museumspris på verdensplan.

Den Gamle By fremhæves navnlig for fire indsatser. Først og fremmest skabelsen af et helt nyt bykvarter, der tegner et rigt facetteret billede af Danmark i den periode, 1960'erne og 1970'erne, hvor velfærdssamfund og frisind blev en integreret del af dansk identitet. Dernæst museets indsats for marginaliserede grupper som ældre, der er ramt af demens, og børn og unge med psykiske handicap. Også Den Gamle Bys fortællinger om hjemløshed, tyrkiske fremmedarbejdere, grønlandske studerende og dansk-somalier fremhæves. Og endelig fremhæves Den Gamle Bys bestræbelser for altid at prioritere historisk korrekthed over det, der til forskellige tider måtte anses for politisk korrekt.

Indsatsen har, mener folkene bag bogen, transformeret Den Gamle By fra at være et traditionelt frilandsmuseum til en moderne organisation, der helhjertet har taget utraditionelle samarbejder, nye indsamlingsformer og anderledes fortællinger til sig.

Hvordan måler vi museernes værdi?

Vi ved, hvor mange der besøger museerne – og i et vist omfang også, hvem der kommer. Men vi ved alt for lidt om den dybere og mere langsigtede effekt, som afstedkommes af et museumsbesøg. Hvad tager gæsterne med sig hjem, og hvordan bruger de museumsbesøget i forhold til forståelse af deres omverden og deres eget liv? Altså alt det, der foregår inde i hovederne på de besøgende både under og efter besøget, og ikke mindst alt det, der foregår mellem de mennesker, der sammen besøger et museum.

Derfor har Den Gamle By igangsat et erhvervs-ph.d.-projekt med titlen Museer og identitet. Det sker i samarbejde med Copenhagen Business School (CBS) i København og med støtte fra Innovationsfonden. Forskningsprojektet vil forsøge at klarlægge, hvordan museumsbesøg bliver brugt, og hvilken værdi de besøgende tillægger deres besøg. En vigtig del af projektet bliver at udvikle en metode, som de enkelte museer kan bruge for at identificere, hvordan og med hvad deres museum giver værdi for de besøgende. Lokalt og nationalt.

Overinspektør Martin Brandt Djupdræt har udviklet projektet og gennemfører undersøgelsen. Martin vil i projektperioden fortsat være tilknyttet Den Gamle By og deltage i løsningen af udvalgte opgaver. Men de mere driftsbetonede opgaver som overinspektør varetages de næste år af vicedirektør Allan Leth Frandsen, indtil Martin Brandt Djupdræt vender tilbage til Den Gamle By på fuld tid.

Kulturhistorisk vagthund

I 2011 overtog Den Gamle By opgaven med også at være lokalmuseum for Aarhus, og dermed fulgte også opgaven med at være kulturhistorisk vagthund i sager omkring det fysiske miljø i byen. Derfor følger vi med i planlægning og projekter og bidrager jævnligt med kulturhistoriske perspektiver. Enkelte gange er Den Gamle By også gået i pressen for at sikre, at den kulturhistoriske stemme bliver hørt.

Det skete senest i juni i forbindelse med Aarhus Byråds behandling af et planlagt byggeri af et kæmpemæssigt højhus på 146 meter tæt ved domkirken, det ældste havnemiljø og den historiske bymidte. Sammen med biskop Henrik Wigh-Poulsen udtrykte vi vores bekymring over projektet, som går under navnet Mindet 6. Vi skrev til byrådets medlemmer:

”En by skal naturligvis udvikle sig, og nedslidt byggeri skal erstattes af nyt. Men det er vigtigt at være opmærksom på, at Aarhus har en enestående velbevaret bymidte, en af Danmarks fineste kirker og et pakhus- og silokompleks ’De fem søstre’, der rangerer som et af landets vigtigste industriminder. Man må forestille sig, at Mindet 6 vil komme til at dominere bybilledet i en sådan grad, at bygningen vil overskygge både domkirke, bymidte og den ældste industrihavn, hvor eventyret om Aarhus i sin tid begyndte. Byen er vokset og har udviklet sig gennem århundreder. Lag har føjet sig til lag. Hver tids-epoke har sat sit præg på helheden og bidraget med nyt i respekt for det gamle. Vores bekymring er, at et enkelt årti med økonomisk overskud og vækst og en arkitektur, der meget demonstrativt udtrykker dette med himmelstræbende højhuse, ikke alene kommer til at præge det samlede bybillede på en meget bastant måde, men tager magten fra den historiske by. Mindet 6 vil, frygter vi, læne sig selvhævdende ind over den gamle bykerne med uoprettelige konsekvenser for helheden. Vi håber derfor, at I som byens vise mødre og fædre vil genoverveje sagen [...] Det er ingen kunst at bygge nyt, men det, som først er ødelagt, er evigt tabt og kan ikke genskabes”.

Sagen er endt med en byrådsbeslutning om, at højden på huset skal reduceres med i alt 7 meter til 139 meter.

Museum for hele Danmark

Vi møder ofte mennesker, der tror, at Den Gamle By er et lokalt museum om Aarhus. Det er Den Gamle By også, men museet er først og fremmest et nationalt museum, der rummer en eventyrlig tidsrejse i Danmarkshistorien. Budskabet kan være svært at trænge igennem med, når museet nu ligger i den del af Danmark, der kaldes provinsen.

Ikke blot rummer Den Gamle By historiske huse, boliger og butikker fra hele Danmark, men museet tiltrækker også besøgende fra hele Danmark – og fra udlandet. Undersøgelser viser, at kendskabet til Den Gamle By er overordentlig højt i hele landet.

Mindre kendt er det nok, at Den Gamle Bys fagfolk hjælper med råd og dåd på museer over hele landet, herunder i bestyrelser og advisory boards. Mindre kendt er det nok også, at museets forskningsenhed, Dansk Center for Byhistorie, som har hjemme i både Den Gamle By og på Aarhus Universitet, i årenes løb har udført forskning, der vedrører et bredt udsnit af Danmarks byer, for eksempel

Aarhus, København, Odense, Aalborg, Ringkøbing, Skjern, Viborg, Vejle, Esbjerg, Bogense og Thisted. Desuden også bydannelserne på Københavns vestegn og adskillige stationsbyer. Aktuelt står centeret også bag et værk i tre bind om de danske byers historie. Første bind er udkommet, og andet bind er på vej.

Det er nok også de færreste, der er bekendt med, at Plakatmuseet i Den Gamle By laver udstillinger, der kommer på rundtur mange steder, og at tegnestue og håndværkere giver en hjælpende hånd til både kommuner og museer. Således leverer Den Gamle Bys håndværkere både billedskærerarbejde og bødkervarer til adskillige museer, og helt aktuelt er Den Gamle By rådgiver for Vejle Kommunes arbejde med nedtagning af byens godsbanegård.

Den Gamle By har lanceret en madkasse, som kan købes i museumsbutikken og i Gæstgivergården. Den indeholder en børnemenu.

Påske måtte aflyses, men Kaffetid blev gennemført

Endnu en gang måtte den planlagte Påske i Den Gamle By udskydes, fordi museet var coronalukket. Men heldigvis kunne Den Gamle By lørdag 26. juni slå dørene op for sommerens store tema: Kaffetid.

Kaffetid er en mangfoldig fortælling om den sorte driks historie i 400 år. Umiddelbart inden for hovedindgangen mødte gæsterne en

I Ågade kan gæster følge tømrernes arbejde med at tilhugge tømmer til bindingsværk. Her er tømrer Rasmus Vinther i gang med sit arbejde.

udstilling, der introducerede kaffens historie og henviste til de mange små og store udstillinger i Den Gamle Bys boliger og butikker. Små, fine Madam Blå-kaffekander fungerede som vejvisere i kaffe-historien. Og på torvet tilbød en aktør museets gæster muligheden for at smage forskel på de to bønnetyper Robusta og Arabica. Det skete ved en kopi af en kaffevogn, som i 1900-årenes begyndelse skulle få havnearbejderne til at drikke kaffe i stedet for øl og brændevin.

Den sorte drik er for mange blevet så stor en livsnødvendighed, at det er kaffetid døgnet rundt. Og i en tid, hvor kaffen fylder så meget, er det nok de færreste, der kan forestille sig et liv uden. Men set i det lange historiske perspektiv er kaffen et ret nyt fænomen. Rent faktisk har danskerne kun haft mulighed for at nyde kaffen i knap 400 år ud af de 15.000 år, der har boet mennesker på disse kanter. Altså knap 2,5 procent af historien.

Som sådan er Kaffetid et eksempel på, at Den Gamle By forsøger at afhøve nutiden, så den bliver gennemsigtig, som den franske historiker Philippe Ariès engang har udtrykt det.

Temaudstillingen er generøst støttet af CAC Fonden, og det er Den Gamle Bys plan, at der også i de kommende sommerhalvår bli-

ver belyst forskellige temaer ud fra denne model, hvor vi lægger et ekstra lag på museets fortællinger.

Plakater i krig

Lørdag 3. juli åbnede Dansk Plakatumuseum i Den Gamle By udstillingen "Plakater i krig. Propaganda fra 2. verdenskrig", der egentlig skulle have været vist i 2020 i forbindelse med 75-året for befrielsen. Men som så meget andet måtte den udskydes.

Plakaterne stammer fra de lande, som var involveret i krigen, og de viser både de allieredes og aksemagternes propaganda. Det er interessant, at uanset om der er tale om en nazistisk eller en kommunistisk plakat, eller om den forsvare eller angriber nazismen, tages det samme billedsprog i brug, hvor man dyrker helten og den stærke mand eller kvinde, der med flammende blik og stålsat holdning uforfærdet går til kamp mod fjenden. Plakaterne er oftest heroiserende i deres udtryk, og de fleste virker bombastiske og stereotype og er helt klart manipulerende.

De giver et godt indblik i stilen og stemningen, meningerne og

Kaffe, kringle og lagkage til børnefødselsdag hos kernefamilien i 1974. Børnene sidder ved sofabordet og får naturligvis røde sodavand.

Kunstneren J. Howard Miller tegnede i 1943 denne amerikanske plakat. Den blev udført til intern brug på en fabrik og skulle opildne og opmuntre kvinderne i deres arbejdsindsats. I 1980'erne tog kvindebevægelsen den til sig og gav den nyt liv.

holdningerne fra dengang, de blev fremstillet og hængt op overalt. Udstillingen belyser også dagligdagen under krigen og de forholdsregler, det var nødvendigt at tage. Den stiller skarpt på kvindernes rolle. Ikke kun som mødre og omsorgspersoner, men også som en stærk ressource i landbruget og industrien, mens mændene var i krig.

Anden verdenskrig er den historiske begivenhed, der er skrevet flest fagbøger og skønlitterære romaner om og lavet flest film på baggrund af. Plakaterne føjer endnu en facet til billedet.

Danskerne vil gerne Den Gamle By

Genåbningen af Den Gamle By den 21. april blev på lavt blus og med meget få gæster. Blot 121 var der den første dag mod normalt mindst seks gange så mange. Og sådan fortsatte det en rum tid.

I modsætning til sommeren 2020 var der ingen særlige støtteordninger for museerne. Oveni var kravet om coronapas en betydelig hæmsko for mange. I takt med at flere og flere blev vaccineret, steg besøgstallet, og i juli kom vi op på 70 procent af et normalår, men vi måtte helt frem til ophævelsen af kravet om coronapas 1. august, før besøgstallet begyndte at nærme sig det, vi kender.

Det korte af det lange er, at besøgstallet efter genåbningen, og især i skolesommerferien, var ringere, end vi havde håbet på, og ringere, end vi havde budgetteret med. Men det var ikke helt så ringe, som vi i mørke stunder havde frygtet.

Midt i alt det trælse og usikre er det imidlertid en lettelse nu at konstatere, at danskerne tilsyneladende fortsat har en usvækket lyst til at besøge Den Gamle By.

Food Week og 1970'erne

At man som gæst også kan smage, lugte og prøve historien, er utvivlsomt en vigtig del af Den Gamle Bys attraktionskraft. Derfor har mad og drikke fået en stadig mere prominent placering i museets historiefortælling.

Det var også baggrunden for, at vi straks takkede ja, da vi blev spurgt, om Den Gamle By ville medvirke i Aarhus' såkaldte Food Week, der foregik i august. Her var der rundvisninger i kaffens historie, introduktion til spiselige urter i haverne og historier om pølsevognen og de første århusianske pølsemænd. Museets bagere viste, hvordan man bager Den Gamle Bys berømte vaniljekranse, og kokkene viste, hvordan de komponerer smørrebrødet, så det hviler på traditionen og samtidig tilføjer noget nyt og overraskende. Også Den Gamle Bys bryggere var på banen, godt sekunderet af Thisted Bryghus, og i det historiske brænderi i Algade stod Brænderiet Eng-haven for både fortælling og smagsprøver.

Også i september måneds temawEEKender Tilbage til 1970'erne var der fokus på mad og drikke i Gæstgivergården. Og så var der modeshow, gademusikanter, biler i gaderne, minirockere, sjippetov og hoppen i elastik og mulighed for køretur i Den Gamle Bys klassiske VW-bobbel.

Den Gamle By er en stærk oplevelse. Skolebørn kan blive sat i arbejde og få skældud. Det gør indtryk på dem, der kigger på.

Den Gamle By er yngre, end de fleste tror

I den offentlige debat er det næsten en sandhed, at museernes publikum er alt for snævert. Kvindelige gymnasielærere over 50, lyder det ofte lettere karikeret om de typiske gæster. Og der er bred enighed om, at målgruppen bør være bredere, og fokus er her i høj grad på børn og unge.

Det har vi i høj grad i Den Gamle By, hvor hele 48 procent af museets gæster er under 30 år, og hele 14 procent er i den eftertragtede aldersgruppe 18-29.

Det var ikke mindst den gruppe, der var i fokus i den midterste uge af september, hvor Den Gamle By sammen med de fleste andre museer tilbød unge fra 18 til og med 27 år gratis entré. Dermed er Den Gamle By en del af en landsdækkende kulturkampagne, hvor ambitionen er at gøre danske kulturinstitutioner mere tilgængelige – og forhåbentlig få unge mennesker til mere spontant at vælge kulturoplevelser. I alt 1.418 unge i aldersgruppen besøgte Den Gamle By i kampagneugen.

Gæstgivergården giver muligheder

Restaurant Gæstgivergårdens øgede køkkenkapacitet og mange flere siddepladser har lettet de besøgendes muligheder for at spise frokost eller drikke eftermiddagskaffe i Den Gamle By. Og ikke mindst er der blevet plads til langt flere selskaber, møder og erhvervsarrangementer.

Samtidig har de nye rammer også skabt langt bedre muligheder for Den Gamle Bys egne aftenarrangementer som Mad og fortællinger fra besættelsestiden, ligesom der har været fokus på Den Gamle Bys syv historiske haver, gavlmalerier og 1970'er-mad. Det blev fulgt op med allehelgenmiddag, et særligt valgmøde under titlen Stemmer i Valget samt julebryg og mortensaften.

Kokken Lukas Løvbjerg anretter dessert i forbindelse med et af de mange arrangementer og private fester, der året igennem foregår i Den Gamle Bys nye restaurant: Gæstgivergården.

I de stille perioder tilbydes også mandagsfortællinger under overskriften Frokost & Fortællinger, hvor Den Gamle Bys fagfolk fortæller om et emne, de har særlig forstand på – efterfulgt af frokost og diskussion. Se i øvrigt også Kitt Boding-Jensens artikel om den nyoprettede afdeling for salg og værtskab.

Udvidelsen af restauranten og den dermed øgede aktivitet har indtil videre afstedkommet en stigning på 30 procent i omsætningen per gæst. Lidt efter lidt færdiggøres nu de sidste dele af det nye restaurantkompleks. Siden åbningen i august 2020 er Gårdspladsen blevet møbleret med hvide træmøbler, og det lille legeområde Dyrefolden er godt i vej.

Området omkring køkkenindgangen ved Lilletorv er blevet bebygget med en port og et halvtag, som skjuler den moderne køkkendrift. Trappen op til Kerteminde Skole har fået et nyt forløb, og gartnerne har beplantet de haver og grønne områder, der ligger lige bag Gæstgivergårdens køkken.

Som et led i færdiggørelsen af området ved Gæstgivergården har håndværkerne taget fat på at restaurere og genopføre Reberbanen, som for nogle år siden måtte tages ned, fordi den var i for dårlig stand. Reberbanen vil give den rette indramning af de to nye udendørsområder, Gårdspladsen og Pavillonhaven. Den lange smalle bygning blev oprindelig opført i Hjulby ved Nyborg omkring 1875. Den er opført i spinkelt bindingsværk og genbrugsmaterialer. Bygningen blev flyttet til Den Gamle By i 1933, men blev desværre opført på et uholdbart fundament. Nu genopføres bygningen på nye forstærkede fundamenter med en kampestenssokkel. En god del af tømmerkonstruktionen bliver udskiftet.

Tømmerne har ved flere lejligheder lagt hele egestammer op i Aagade, hvor Den Gamle Bys gæster har kunnet følge tilhugningen af tømmer til bindingsværket. Bygningen bliver færdiggjort i 2022, og ved hjælp af en donation fra Foreningen PlanDanmark bliver der også sat fokus på rebslagerfaget.

Håbet

Går resten af året 2021, herunder ikke mindst julen, uden restriktioner eller nedlukninger, håber vi, at Den Gamle By samlet set her i 2021 'kun' mister 200.000 gæster og 17 mio kr i egenindtægt i forhold til et normalt år. Det har vi budgetteret med, og vi håber, det lykkes at nå budgetmålet.

Går det sådan, går det nok.

Dog vil det vare en rum tid, inden Den Gamle By atter kommer på niveau. For vi mangler hårdt de 28 faste medarbejdere, der blev afskediget i eftersommeren 2020. Desuden vil de mange udskudte opgaver med vedligeholdelse af bygninger og udstillinger, nødvendigt arbejde med samlingen samt forskningsopgaver tynde Den Gamle Bys økonomi og drift i årene fremover.

Krisens muligheder

Det fortælles, at kineserne bruger to skrifttegn for ordet krise. Det ene repræsenterer fare, det andet muligheder. Ikke mindst fareelementet har været i fokus de seneste mange måneder, men vi har også set på nogle af de muligheder, som har åbenbaret sig under krisen.

Vi arbejder på at identificere nye områder for indtjening og i det hele taget nye forretningsmodeller, der kan styrke Den Gamle Bys økonomiske fundament. I det små er vi begyndt at udleje kontorpladser til firmaer, hvis profil passer med Den Gamle Bys, vi har lejet en enkelt lejlighed ud, og det overvejes, om tematiseret overnatning i Den Gamle By både kan være et nyt forretningsområde og en ekstra oplevelse for publikum.

Vi begynder også at gøre nogle af Den Gamle Bys særlige kompetencer salgbare. For eksempel udfører Den Gamle Bys bygningsafdeling en opgave for Vejle Kommune med dokumentation og rådgivning om nedtagelse af byens tidligere godsbanegård. Vi er også begyndt at afgive tilbud på udvikling og opbygning af den slags fortællende udstillinger, som Den Gamle By efterhånden er blevet kendt for.

Og med inspiration fra Den Gamle Bys succes med erindringsformidling til ældre, der er ramt af demens, og børn og unge med mentale handicaps drømmer vi om også at bringe museets mangfoldige fagligheder i spil i arbejdet med at aktivere de mange unge mennesker, der i dag hverken er i arbejde eller under uddannelse.

Museet for Dansk Bladtegning

Efter i fire år at have ligget stille og inaktivt hen i Det Kongelige Biblioteks magasiner er det besluttet at overflytte Museet for Dansk Bladtegning til Den Gamle By, så det atter kan blive til glæde for et stort publikum. Overdragelsen fra Det Kongelige Bibliotek til Den Gamle By sker på initiativ af museets skaber, bladtegneren Claus

Seidel, og i fuld forståelse med Det Kongelige Biblioteks nuværende direktør Svend Larsen.

Overdragelsen skete i og med, at der på finansloven blev bevilget et fast årligt tilskud på 600.000 kr. til driften af den enestående samling.

Skrædder Stefan Carlsen hjælper aktør Sofie Ravnsborg med det sidste, inden hun skal ud på catwalken til et af de mange modeshows, der var et led i september måneds week-endarrangementer: Tilbage til 1970'erne.

For at overflytningen kan realiseres, og museet for alvor kan blive revitaliseret, er der brug for ekstra midler, som nu er tilvejebragt ved en generøs bevilling fra A.P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond til almene Formaal på 1.900.000 kr. Så nu er der igangsat en nedpakning, overflytning og magasinering af den eksisterende samling på knap 300.000 originaltegninger. Derpå iværksættes hjemtagning og registrering af de afventende samlinger, som endnu er hos tegnerne eller deres efterkommere, og som skal overgå til museet, så snart udstillingsvirksomheden genoptages.

Originaltegninger er et skrøbeligt materiale at bevare, hvorfor der som et led i gennemgangen nu også kan foretages en digitalisering af de væsentligste og mest efterspurgte tegninger og samlinger. Det hele munder så ud i, at der laves en fast basisudstilling om

"Dansk bladtegning igennem 150 år", som løbende vil blive suppleret med forskellige tidsaktuelle særudstillinger.

Museet for Dansk Bladtegning og Den Gamle By er både Folketinget og A.P. Møller Fonden stor tak skyldig for den værdifulde støtte til Den Gamle Bys overtagelse af Museet for Dansk Bladtegning.

På vej

Efter to år med aflysninger på grund af coronalukningen tror vi nu på, at det længe planlagte arrangement Påske i Den Gamle By kan blive til virkelighed i 2022. Arrangementet vil belyse påskens historie og betydning, og det er håbet, at det kan blive en tradition for mange, sådan som det også er tilfældet med Jul i Den Gamle By.

Inden da vil Dansk Plakatumuseum åbne årets udstilling om Danmark i Den Europæiske Union (EU) i anledning af 50-året for folkeafstemningen om medlemskab af det, man dengang kaldte enten EEC eller EF.

Fra forsommeren sætter Den Gamle By fokus på det gode hånd-

Straks efter nytår blev Paviljonen flyttet, så arbejdet med den nye hovedindgang kunne gå i gang.

værk med en stor udstilling og masser af aktiviteter frem til efterårsferien. Baggrunden for satsningen er dobbelt. Dels rummer Den Gamle By en meget bred vifte af håndværkskompetencer, som vi ønsker at bringe i spil, dels drømmer vi om ad den vej at være med til at skabe øget interesse for og stolthed om de praktiske fag, som desværre er ved at være en mangelvare i samfundet.

I juni åbner Den Gamle By Sønderbrogade i 1974-kvarteret som Gågaden. Næste år kan gågaden i Danmark fejre 60 års-jubilæum. Så længe er det siden, at de første eksperimenter blev lavet i de gader, der udgør Strøget i København. Det var kun forsøg, men allerede året efter åbnede Danmarks første permanente gågade, Houmeden i Randers.

Samtidig åbner også slagteren, osthandleren og farve- og tapetforretningen. Åbningen af Gågaden markerer samtidig den første af tre åbninger, som vil afslutte det store A.P. Møller-finansierede projekt om den moderne by. I forbindelse med åbning af Jul i Den Gamle By i 2022 åbner den julepyntede 2014-gade som den anden af de tre, og til påsken 2023 er der la grande finale med Den Gamle Bys nye hovedindgang.

Herudover er der en række fast tilbagevendende tilbud og begivenheder. I 2022 vil Gæstgivergården atter danne ramme om tematiserede aftenarrangementer og dagsarrangementer a la Frokost & Fortællinger, ligesom der også fortsat vil være de events og temaweekends, der efterhånden er blevet en tradition for mange.

Vi krydser fingre

Med den enorme opbakning fra venner, publikum, fonde og offentlige myndigheder i krisetiden er det svært ikke at begynde at turde tro på fremtiden.

Mange fremhæver Den Gamle By for et umanerligt stærkt koncept, som er så unikt, at det næppe kan eftergøres af andre. Konceptet er under krisen blevet yderligere forstærket via investeringer og nye forretningsmodeller, som utvivlsomt vil styrke Den Gamle Bys fremtidige økonomiske fundament.

Restaurant Gæstgivergården og Laugssalen, som begge er kommet til inden for de senere år, er med til at skabe kombinationen af oplevelse, salg og værtskab, der er uundværlige dele af et succesfuldt museumsbesøg eller arrangement.

På museums- og oplevelsessiden er de vigtigste fundament for fremtiden det snart færdige 1974-kvarter, den kommende 2014-

gade og den nye hovedindgang, ligesom også det nytilkomne Museet for Dansk Bladtegning giver spændende muligheder.

Skal et museum forblive relevant, må det udvikle sig. Og det er Den Gamle Bys erfaring, at det bestemt ikke er en ulempe at sætte barren højt. Der arbejdes derfor med en række større projekter, som tilsammen vil bidrage til at styrke Den Gamle By. I kort form drejer det sig om en nyindretning af Borgmestergården under overskriften 400 års tidsrejse i danske traditioner. Dernæst Købmanden på hjørnet i 1927-kvarteret med købmandsbutik og bolig, en tandlæge på førstesalen og en bolsjefabrikation i baggården og endelig udviklingen af en tematiseret festplads, hvor børn kan lege og lære. På bevaringssiden arbejdes der med at skaffe midler til større, bedre og mere funktionelle museumsmagasiner, som skal rumme Den Gamle By store samlinger, der jo i sidste ende er de rødder, hvorfra museet suger en stor del af sin næring. Og endelig indgår der en lager- og driftsbygning, som kan samle en række af de funktioner, der i dag ligger uhensigtsmæssigt spredt i Den Gamle By.

Så nu er vi nået dertil, hvor vi atter tør tro på fremtiden.

De to medlemmer af Den Gamle Bys slagterlaug, Lars Stjernholm og Søren Olesen, hjælper med at klargøre slagterbutikken, som i 2022 åbner for publikum i 1974-kvarteret.

Som et af Den Gamle Bys mange arrangementer under Food Week viste bager Lars Jensen, hvordan han og hans kolleger bager Den Gamle Bys kendte vaniljekranse.

New initiatives

In the middle of the Covid crisis in December 2020, it was a great encouragement that the Folketing decided to prolong a provisional grant to Den Gamle By for another four-year period. We are also grateful that the scope of the grant was expanded so that it could fund Den Gamle By's takeover of an extraordinary collection of editorial cartoons from the Royal Library in Copenhagen. On December 25th Den Gamle By had to close down because of the Covid crisis. On April the 21st of 2021, the museum reopened to a very limited number of visitors. In August the numbers had reached around 85 percent of a normal year, and now we are convinced that Den Gamle By will manage to continue, although on a smaller scale than in previous years. During the crisis, new initiatives have been taken combining better visitor experiences with extra sources of earning for Den Gamle By, and we trust that these initiatives will provide a stronger economic basis for the museum in the future.

Restaurant
GÆSTGIVERGÅRDE

Gæstgivergården er inspireret af gamle dage

Niels Meyer og Steven Farup Revsholm

Det har længe været et stort ønske for Den Gamle By at kunne tilbyde et spisested med god plads til gæsterne, variation af stemningsfulde rum og gode madoplevelser. Med åbningen af Gæstgivergården er ønsket gået i opfyldelse. Bygningschef Niels Meyer og projektkoordinator Steven Farup Revsholm fortæller om, hvordan det nye spisested er blevet formet, og hvilke tanker der ligger bag projektet.

I 2020 kunne Den Gamle By åbne den nye restaurant, Gæstgivergården, med et stort nyt centralkøkken, spiselokaler og Gårdhaven. I 2021 kom Gårdspladsen til, Dyrefolden er ved at blive udviklet, og i 2022 åbner Pavillonhaven. Så er hele anlægget komplet.

Navnet Gæstgivergården siger det hele. Det er et sted, hvor man giver gæsterne det, de vil have. En gæstgivergård er på mange måder det samme som en kro. Kroerne lå ofte i mindre byer og langs trafikårer på landet. I de lidt større byer lå der en gæstgivergård eller et gæstgiveri ved indfaldsvejene til byen. Her kunne rejsende spise og drikke, få staldet hestene op og tage en overnatning, inden rejsen gik videre. I Den Gamle Bys Gæstgivergård kan vi ikke tilbyde overnatning, og gæsterne ankommer heller ikke længere i hestevogn. Men man vil altid kunne få et godt måltid og vælge mellem en række traditionelle retter – med et moderne twist.

Gæstgivergården består af fem bindingsværkshuse, som er direkte forbundet til det nye centralkøkken. Hertil er tilknyttet tre gådrum, bundet sammen via en passage, som skærer sig igennem Ko-

Besøgende
kan spise både
ude og inde på
Gæstgivergår-
den.

stalden, hvor der er moderne toiletfaciliteter. Med placeringen midt i Den Gamle By er det museets centrale spisested, som med den store kapacitet kan håndtere mange gæster og selskaber på samme tid.

Gårdhaven og De Gamle Stuer

Træder man igennem indgangsportalen til Gæstgivergården, møder man først Gårdhaven. Et hyggeligt og åbent gårdrum, der er indrettet med varierende beplantning omkring en slynget teglbelagt sti og møbleret med klassiske hvidmalede borde og stole.

Udformningen af området er inspireret af fotografier og postkort af restauranternes gårdrum fra perioden 1900-1920, hvor beplantningen var et bærende og stemningsgivende element. Med udgangspunkt i to gamle lindetræer er der i Gårdhaven anlagt bede, der suppleres af trækar, som kan tilplantes med sæsonens blomster.

Tidsstemningen fortsætter, når man træder ind i De Gamle Stuer. Lokalerne, som før husede traktørstedet Simonsens Have, har med en omfattende istandsættelse fået et historisk udtryk, der signalerer et spisested i en dansk købstad i begyndelsen af 1900-tallet. Med eksperthjælp fra Den Gamle Bys seniorforsker, dr.phil. Annette Hoff, er lokalerne indrettet med inspiration fra danske købstæders spi-

Gæstgivergården har erstattet traktørstedet Simonsens Have og har langt større kapacitet. Det er sket ved at inddrage Aarhus Mølles staldbygninger og store gårdrum.

sesteder i perioden omkring 1890-1915 og fra den skønvirkestil, der med sine internationale impulser prægede møbler, arkitektur og kunst.

Stemningen slås an med et tidstypisk tapet i lyse og grønne nuancer, som pryder den øverste halvdel af væggene i alle rum – den nederste del er beklædt med hvidmalede paneler. Som belysning hænger der små lampetter og pendler i glas med svungne mønstre og former. Trælofterne er malet cremehvide, og gulvene står flotte og blanke i mørk fernis.

De Gamle Stuer er møbleret med klassiske mørkbejdsede spise-stuemøbler, hvor en del stole stammer fra et tidligere forsamlings-lokale, som lå på øverste etage i Filtenborgs Stiftelse på Birketinget 2 i Aarhus. Bordene er udført af en møbelsnedker med brug af gen-brugsmaterialer og med forbillede i Alleenberg Forlystelseshave og Traktørsted på Frederiksberg i København anno ca. 1910.

For at fuldende stemningen hænger der tikkende ure på vægge-ne, og man kan studere over 40 prospekter med motiver af købstæ-der fra hele Danmark. Prospekterne stammer fra blandt andet Georg Brauns (1541-1622) store topografiske værk *Civitates Orbis Terrarum* (Verdens byer) og fra Poul Isac Grønvold (1718-1760), som i 1749 rejste med kong Frederik V gennem riget og lavede raderinger af flere af de byer, de besøgte.

En af inspira-tionskilderne er gårdhaven til Vester-mølle Restaurant i Skanderborg (omkring 1915). De spinkle og hvide møbler er karakteristiske for tiden. Foto: Skanderborg Historiske Arkiv.

Pejsestuen og køkkenet

En af de store kontraster i Gæstgivergården oplever man, når man bevæger sig fra De Gamle Stuer ind i nabohuset. Hele huset er ét stort rum, Pejsestuen. Man fornemmer tydeligt, at det gamle hus har fået tilført en moderne karakter med et lyst listeloft, der rejser sig stejlt mod kippen, gulve i gule mursten, og en moderne pejs, hvor man kan se ilden fra begge sider.

Møbleringen består af Wegners albuestole (CH20) i lyst egetræ og borde, som i udtryk passer til. Over bordene hænger en anden moderne klassiker, Radiohus-pendlen, en glaslampe tegnet af Vilhelm Lauritzen i slutningen af 1940'erne, og på væggene kan man se plakatklassikere fra museets samling.

Kontrasten bliver endnu tydeligere, hvis man bevæger sig videre ind i den nye køkkenbygning. Her overraskes man af et imponerende stort køkken fyldt med arbejdsborde, ovne, køleskabe og køkkenmaskiner i rustfrit stål, og der vil også være fyldt med hårdtarbejdende kokke, der er travlt beskæftiget med at gøre gæsternes

Alleenbergs Forlystelseshave og Traktørsted på Frederiksberg i København (omkring år 1910) er et af forbillederne for møbleringen i De Gamle Stuer. Foto: kbh-billeder.dk.

bestillinger klar. Køkkenet ligger centralt i anlægget og har forbindelse til alle spiselokaler og gårdrum. Den store køkkenbygning er opført for at skabe en effektiv køkkendrift og for at binde bygningerne sammen. Men det er også vigtigt, at bygningen falder overbevisende ind i det bymiljø, som den er blevet en del af. Derfor er geometrien og facaderne bearbejdet, så bygningen udefra ligner et ældre pakhús. Murværket er kalket gult, i stueetagen er der store porte, og på første sal er der skodder for alle synlige åbninger.

Syd for køkkenet er der lavet et lille gårdrum skjult bag et portparti. Her leveres varer til køkkenet, og herfra kan man fragte mad ud til andre serveringssteder i Den Gamle By.

Madam Blå og Kostalden

Tværs over Gårdhaven fra De Gamle Stuer, på hjørnet til Aagade, ligger Madam Blå. Rummet har været brugt som selskabslokale siden 1993. Interiøret og møblementet er blevet renoveret, så det nu står som en forfrisket og fokuseret udgave af sin forhenværende indretning. Et hjemligt og rustikt spiserum, hvor man er omgivet af synligt bindingsværk, traditionelle pastelblå træmøbler og et væld af originale Madam Blå-kaffekander og andre emaljevarer fra Glud & Marstrand. Lokalet skiller sig ud fra Den Gamle Bys øvrige lokaler ved at have en nærmest landlig identitet, som man straks fornemmer, når man træder ind på de solide, rå gulvbrædder.

Fra Madam Blå kan man træde ind i sidehuset, Kostalden, som er indrettet med toiletter. Toiletterne kan også tilgås fra passagen og Gårdspladsen.

Hestestalden

Navnet leder tankerne hen på landbrugsbesøg, og det er man på en måde også, men i en by. Inde i de danske købstæder var der landbrug og dyrehold langt op i 1900-tallet. Derfor lå der staldbygninger i tilknytning til Aarhus Mølle, som lå i kanten af Mølleparken i Aarhus, indtil den kom til Den Gamle By i 1928.

Hestestalden er indrettet som et stort selskabslokale med plads til omkring 130 gæster. For at kunne fjerne tidligere skillerum i bygningen er den blevet forstærket med et dragerværk, en kraftig tømmerkonstruktion, som løber ned gennem midten af bygningen. Dragerværket er i høj grad med til at forme rummet, der sammen med de gule teglgulve og pudsede vægge og lofter giver en rustik grund-

stemning, der kan give mindelser om de gamle stalde. For at skjule ventilationsrørene til den nødvendige friskluftsforsyning er der bygget et system af bænke langs ydervæggene. Bænkene er også med til at skabe mange siddepladser og fleksibel anvendelse.

Der er også et mere moderne præg over rummet – navnlig i kraft af stolene og bordene, som begge er fra Arne Jacobsens Grand Prix-serie. Den karakteristiske stol blev introduceret på designernes forårsmesse, som blev afholdt af Det Danske Kunstindustrimuseum i København i 1957. Allerede samme år blev stolen også udstillet på Triennale (design- og kunstmuseet i Parco Sempione i Milano) og vandt udstillingens fineste pris: Grand Prix-prisen. Derfra fik serien sit navn.

Hestestalden kan deles i to rum ved hjælp af en foldevæg, så to mindre selskaber kan være der samtidig. Foldevæggen og skabsvæggen er bygget op i akustikplader med print af gamle fotografier fra Aarhus Mølle fra begyndelsen af 1900-tallet. På væggene hænger der skiftende udstillinger af fotografier fra Aarhus.

Gårdspladsen

Ude foran Hestestalden kan gæsterne sætte sig på en bæk på Gårdspladsen. Som navnet antyder, er gårdrummet mere spartansk indrettet med et simpelt møblement af borde og bænke i træ på en grusbelagt plads omkranset af toppede brosten.

Indretningen af Gårdspladsen er inspireret af gamle fotos af de udflugtsrestauranter, der skød op omkring de danske byer i slutningen af 1800-tallet. Her ser man ofte simple borde og bænke, som rykkes ud af husene om sommeren. I eksemplet fra Skælskør ser man, hvordan der også er bygget borde op om træerne. På samme måde er der på Gårdspladsen plantet fem træer i hvid- og rødtjørn, som hver er blevet omkranset af et plankebord. Når træerne vokser til, bliver det en fornøjelse at sidde i halvskygge under de blomstrende trækroner.

Dyrefolden

Alle børnefamilier kender situationen. Man sidder ved frokostbordet, og forældrene nyder en god kop kaffe eller en kold fadøl. Men børnene er utålmodige, vil opleve mere og trænger til at bevæge sig. Dyrefolden, som bliver placeret midt mellem Gårdspladsen og Pavillonhaven, vil give børnene mulighed for at gå på opdagelse og lege, mens forældrene kan blive siddende og kigge på.

Et postkort med Skælskør Lystskov i begyndelsen af 1900-tallet viser, hvordan man rykkede ud i naturen på de gode sommerdage. Foto: Skælskør Egns-historiske Arkiv.

Før i tiden var der masser af husdyrbrug i byerne, og i Dyrefolden bliver der opstillet et udsnit af de dyr, som engang kunne have boet i Aarhus Mølles udlænger og baggård. En ko tygger drøv, en so flader ud med legende smågrise omkring sig, et får spiser hø, og en ræv ligger på lur ved et par høns. Området bliver beplantet, så man skal gå lidt på opdagelse for at se det hele. Dyrene bliver skulpturer i naturlig størrelse og kommer i udtryk meget tæt på de dyreracer, man havde i dansk landbrug indtil begyndelsen af 1900-tallet. Senere satte man gang i et målrettet avlsarbejde, som forandrede dyrene til de racer, vi kender i dag.

Dyreskulpturerne er så solide, at børnene kan kravle og sidde på ryggen af dem. I hver ende af folden vil en tavle fortælle om dyrene, hvad de spiser, og hvor mange unger de får. På den måde bliver Dyrefolden både et rum til leg og læring og en mulighed for, at gæsterne kan nyde den gode mad og drikke i ro og mag, mens børnene leger.

Pavillonhaven

Pavillonhaven er i skrivende stund ved at blive anlagt nord for Gårdhaven og Dyrefolden.

Musikpavillonen, som tidligere stod i Simonsens Have, er flyttet ind i midten af området og bliver et samlingspunkt. Her vil man kunne opleve små koncerter eller anden optræden.

Musikpavillonen bliver omkranset af en hestesko af mindre sammenbyggede pavilloner, hvor gæsterne kan vælge at sidde, hvis man ønsker at gå i ly for en regnbyge, eller hvis solen er for skarp. Der vil også være siddepladser i selve haven. Hvor det er muligt, bliver der plantet slyngplanter op ad pavillonerne, og der bliver anlagt bede med blomster, buske og træer.

Den Gamle Bys gæster har i mange år oplevet, at man skulle stå længe i kø for at få en kop kaffe eller en frokost. I Gæstgivergården er kapaciteten tre gange så stor som i det gamle traktørsted, Simonsens Have. I de nye rammer vil man næsten altid kunne finde plads, og med god betjening, mad og drikke af høj kvalitet og de mange forskellige miljøer er der mange gode grunde til at slå sig ned i Gæstgivergården.

Hestestalden er Den Gamle Bys nyeste selskabslokale med plads til 130 spisende gæster. Lokalet kan opdeles i to separate rum og er en del af restaurant Gæstgivergården.

New restaurant

Since 2016, Den Gamle By has been working on the new restaurant, Gæstgivergården. With the exception of one courtyard, which will be completed in 2022, the new establishment was inaugurated in the summer of 2021. The purpose of the new restaurant is to make sufficient space for the museum's growing number of visitors and events whilst also offering a unique dining experience – aesthetic as well as culinary.

With a wide range of spatial expressions, the various indoor and outdoor areas have all been given distinct identities, inspired by both historical and contemporary places, with clear and deliberate contrasts among them. This, coupled with a renewed focus on serving a seasonal selection of classic Danish dishes made from scratch with a modern twist, will make for varied dining and event experiences for users of Den Gamle By for many years to come.

Foto fra 1894 af Jostys Have på Frederiksberg. I begge sider ses de sammenbyggede pavilloner, der er forbillede for Pavillonhaven. Foto: Heinrich Johan Barby, Frederiksberg Stadsarkiv, kbhbilleder.dk.

Toiletter

DEN GAMLE BYS HÅNDVERKERE ARBEJDER I Huset

En gruppe af de gamle bys håndverkere arbejder på at restaurere Huset. De har bygget en model af Huset, som de vil bruge til at vise, hvordan det blev bygget. De har også bygget en model af Huset, som de vil bruge til at vise, hvordan det blev bygget.

DEN GAMLE BYS HÅNDVERKERE ARBEJDER I Huset

En gruppe af de gamle bys håndverkere arbejder på at restaurere Huset. De har bygget en model af Huset, som de vil bruge til at vise, hvordan det blev bygget. De har også bygget en model af Huset, som de vil bruge til at vise, hvordan det blev bygget.

DEN GAMLE BYS HÅNDVERKERE ARBEJDER I Huset

En gruppe af de gamle bys håndverkere arbejder på at restaurere Huset. De har bygget en model af Huset, som de vil bruge til at vise, hvordan det blev bygget. De har også bygget en model af Huset, som de vil bruge til at vise, hvordan det blev bygget.

Skæve træstilladser

Rasmus Vinther

Stål og aluminium. Sådan ser moderne byers stilladser ud. Men Den Gamle By er en gammel købstad, så her lever vi os tilbage i tiden. Stilladserne er af træ og opført på samme måde som før i tiden, så de bliver så historisk korrekte som muligt. Tømrersvend Rasmus Vinther fortæller om selve opbygningen og fordele og ulemper ved træstilladser.

Så længe folk har bygget huse, har de brugt stilladser, når de skulle i højden. Langt op i 1900-tallet har man fortrinsvis brugt træstilladser, men i dag er de helt erstattet af moderne systemstilladser i stål og aluminium. For ikke at bryde illusionen om, at Den Gamle By er en gammel købstad, kan besøgende i højere og højere grad opleve stilladser i træ.

Træstilladserne er opført præcist efter de forskrifter, som fandtes for stilladsbyggeri før i tiden, og som stadig gælder i dag. For selv om vi er et museum, er vi underlagt arbejdsmiljøloven – som alle andre byggepladser. Derfor skal træstilladserne opføres forsvarligt.

Rejsebomme, rideplanker, klamper og finske lægter

For omtrent ti år siden så det første træstillads i nyere tid dagens lys på museet. Dengang skulle Sprøjtehuset have nyt tag. Den mest opdaterede officielle vejledning var arbejdsministeriets Bekendtgørelse om regulativ for byggevirkksomhed fra 1965. Her er der styrke og stabilitetsberegninger på træstilladstyperne, og det betyder, at retningslinjerne stadig er gældende.

Rejsebomme, rideplanker, klamper og finske lægter var ikke gængse begreber i det stilladskursus, vi havde været på. Derfor

Viborghuset set fra hjørnet af Vestergade i Den Gamle By. I 2018 blev Viborghuset gennemrestaureret og fik blandt andet et nyt, gammelt tag. Vi benyttede lejligheden til at få fotograferet Den Gamle Bys bygningsafdeling på det flotte træstillads.

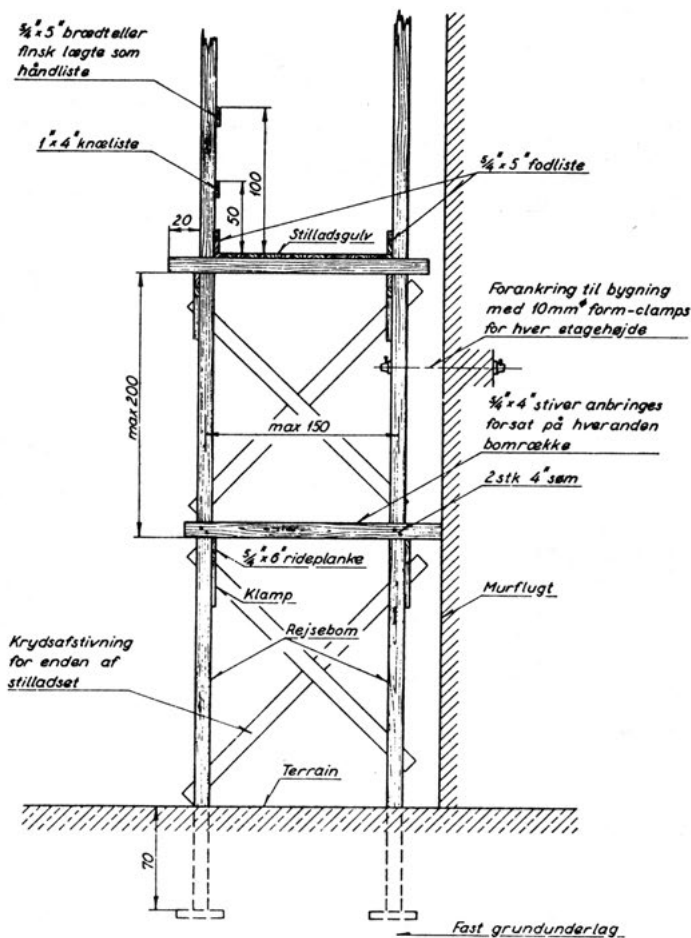
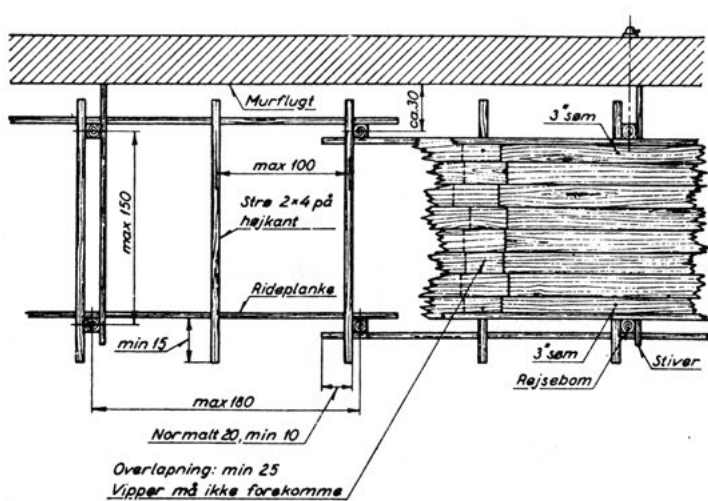

Illustration fra Bekendtgørelse om regulativ for byggevirksohmhed fra 1965. Arbejdsministeriets bekendtgørelse er stadig gældende. Vi benytter et træstillad med dobbelte rejsebomme, der udmærker sig ved at være fritstående. Det betyder, at man kan opføre det uden på et hus – kun støttet af enkelte forankringer i facaden. Med andre ord egner stilladset sig til at restaurere et hus, hvis facade allerede står – altså ikke nybyggeri.

måtte vi tygge os igennem bekendtgørelsen, før vi kunne begynde på det egentlige stilladsbyggeri. Da vi først havde styr på begreberne, fandt vi ret hurtigt ud af, at vejledningen er meget detaljeret i sin beskrivelse af, hvordan stilladset skal opføres. Alt lige fra dimensioner på tømmer og planker – i tommer, selvfølgelig – til længde og placering af søm.

Siden stilladset ved Sprøjtehuset er det blevet til mange større stilladser. Regulativet fra 1965 sidder nu på rygraden, og det betyder en hurtig og effektiv opførelse af stilladserne.

Skæve stilladser til skæve huse

Den oplagte fordel ved et træstillads i Den Gamle By er selvfølgelig, at stilladset ser rigtigt ud, og at det er opført historisk korrekt, præcis som de huse stilladserne står op ad. Men fordelene stopper ikke her. Træstilladset er nemlig også langt mere fleksibelt i sin opbygning end de systemstilladser, man benytter i dag. Træstilladset kan uden videre tilpasses skæve vinkler, runde hjørner og udragende etager. Man kan bygge indsnævringer og rundt om træer. Det er meget fordelagtigt i et miljø som Den Gamle By med alle de skæve huse og smalle gyder.

Et moderne stillads er temmelig svært at bygge foran en facade, som hverken er i lod eller vatter. Systemerne forudsætter simpelt hen, at man kun kan bygge det i helt regulære, retvinklede moduler. Træstilladset giver langt friere rammer.

Vigtigst af alt er træstilladset fantastisk godt at arbejde fra. Det er så præcist tilpasset bygningen og arbejdsopgaven, at intet er overflødigt. Der er eksempelvis ikke unødige stolper, der rager op igennem dækket, hvilket er et problem. Det kan enhver moderne håndværker skrive under på.

Ulemperne ved et træstillads er, at det tager længere tid at bygge, justere og ikke mindst at pille ned igen. Desuden kan de forskellige dele ikke genbruges i helt samme omfang, som de kan på et moderne stillads. For det første går træ hurtigere til end stål og aluminium. For det andet bliver materialerne modificeret fra opførelse til opførelse. Stolper bliver savet kortere, og guldplanker passes til.

Genbrug er selvfølgelig en vigtig tilgang. Blandt andet derfor samler vi hele stilladset med entreprenørsøm: søm med to hoveder. Med dem kan vi slå sømmet i, indtil første hoved er i bund, men på en måde, så det andet hoved stadig stikker frem. Dermed sidder

Bygningsarbejdere på stillads foran hus på hjørnet af Sct. Anna Gade i Helsingør omkring år 1900. Vi har kopieret huset og opført det i Den Gamle Bys 1974-kvarter. Her kalder vi huset for Tårnborg. Det kan ses på hjørnet af Havnegade og Nygade. Foto: ukendt fotograf/Museerne Helsingør.

sømmet godt fast, men er stadig nemt at få fat i med et koben, når vi skiller stilladset ad igen.

Et hus under opførelse er lige så interessant som det færdige hus

Aarhus Domkirke under restaurering i 1931. Fotoet af stilladset omkring spiret viser, hvordan et træstillads kan smygge sig rundt om en krum, konisk facade. I sig selv er stilladset meget fascinerende at kigge på.

Mange steder i Den Gamle By kan besøgende opleve byggeprocesserne. Hos "Håndværkerne i baghuset" har vi dissekeret flere bygningsdele, så man kan se, hvad et bindingsværkshus består af. Fra inderst til yderst. I Hjørringhusets udstilling, "Huset fortæller", kan man se det pudsede loft på rør og tæt forskalling. Det er byggeteknikker, som i dag er umoderne, men alligevel fra en tid, som ældre håndværkere har levet i.

Det giver mange gæster en konkret oplevelse, de kan forholde sig til. Et pudset loft er flot, bevares, men når man ser, at forudsætningen for, at pudset kan hænge på loftet, er, at mureren har slået rørmåtter på de brædder, som tømreren har håndsømmet op i bjælkelaget, ja så bliver et pudset loft pludselig helt anderledes impo-

nerende. Netop derfor er det vigtigt at give indsigt i de gamle byggeprincipper.

På samme måde har mange gæster et forhold til træstilladserne. Ofte stimuler gæster sammen, hvor der er aktivitet. Er man på rette tid og sted, kan man helt konkret se, hvad håndværkerne er i gang med. Det giver anledning til snak, og det pirrer til den nysgerrighed, som er så væsentlig i moderne museumsformidling.

Mange flere træstilladser vil skyde op i Den Gamle By i de kommende år. En del huse trænger til restaurering. Så når man møder et træstillads i Den Gamle By, vil det ofte være en invitation til at besøge en spændende byggeplads og en mulighed for at få en snak med håndværkerne og se, hvad de laver. Det er nemlig slående, at processerne ofte er lige så vigtige, interessante og fascinerende som det endelige resultat.

Her sættes Farverens Hus på Torvet i stand. Det gav anledning til at genoplive traditionen med at bygge træstilladser i Den Gamle By.

Wooden scaffolding in Den Gamle By

Until the middle of the 20th century scaffolding was made of wood rather than iron and aluminium as we see it today. Trying to maintain the illusion of an old market town, the craftsmen in Den Gamle By have recently started to build scaffolding in wood more and more often.

The primary reason for using wooden scaffolding is the look of historical accuracy, but the craftsmen have been aware of many other great advantages that modern iron scaffolding does not have. For instance, you can customize the wooden scaffolding to a greater extent, which is very convenient in a museum like Den Gamle By, where the houses are all crooked and the streets are bumpy and sometimes narrow.

Another benefit is that these wooden scaffolds show part of the process of how houses were built back in time – a recurring theme we try to bring out in many other exhibitions at the museum. Obviously this insight into process leads to curiosity and interest from many visitors to the museum.

Over the next years we will be building a lot more wooden scaffolding in Den Gamle By, as many of the old houses need restoration. Often the scaffolding will be an invitation to see an interesting building site and perhaps an opportunity for a chat with the craftsmen about the process of building houses as it was done in the past.

Tømrerformand Ejvind Maltesen gik på pension 1. december 2021 efter 26 år som tømrer i Den Gamle By – 18 år som tømrerformand. Ejvind har været en vellidt kollega og har ydet en kæmpe indsats for Den Gamle By. Christian Rønne Larsen overtager posten som tømrerformand.

Salg og værtskab

Kitt Boding-Jensen

Med 18 unikke lokaler og et splinternyt køkken er der masser af muligheder for at afholde fødselsdage, receptioner og konferencer – lige midt i danmarkshistorien. Netop den del af virksomheden har Den Gamle By det seneste halve år sat ekstra fokus på. Formålet er dels at give museet et ekstra økonomisk ben at stå på, dels at give flere en historisk oplevelse, der rækker ud over et traditionelt museumsbesøg. I artiklen fortæller Den Gamle Bys chef for salg og værtskab, Kitt Boding-Jensen, om det nye initiativ og giver eksempler på, hvordan museet kan være vært for alt fra en konference over et guldbryllup til en fodboldkamp.

Da restaurant Gæstgivergården åbnede i september 2020, fik Den Gamle By langt om længe opgraderet sine restaurantfaciliteter. Vi har længe erkendt, at museet havde et problem i højsæsonen, for her kunne faciliteter og service ikke følge med efterspørgslen. Men det er slut nu, og Den Gamle By har udvidet restauranten og fået et stort, moderne køkken.

Det er et løft af dimensioner, og restaurantchef Lis La Cour Fisker kan udleve sin mission om et køkken, hvor alle retter tilberedes fra bunden. Og det sker med kærlighed til gode, danske råvarer.

Mere end et måltid

Urter, frugt og grøntsager høstes så vidt muligt i Den Gamle Bys historiske haver. I foråret har gartnerne sået seks forskellige ærtesorter i Købmandsgårdens køkkenhave. Det er et eksperiment. Det indgår i projektet “Mad – mere end måltid”, som er et samarbejde mellem Den Gamle By, Regionmuseet Kristianstad i Sverige og Maihaugen i Norge. Projektet er støttet af Nordisk Kulturfond og handler om at finde fremtidens fødevarer ved at gå tilbage i historien.

Brudepar i
Møntmester-
gården.

Gartner Astrid Steffensen har været på jagt i arkiverne og fundet ud af, at der før i tiden fandtes mange typer ærter: sukkerærter, ærter til bælgnings og ærter til tørring. Overproduktion kunne bruges til dyrefoder, så spild blev undgået. Fælles for sorterne er, at de er nemme at dyrke, rige på næring og protein og kan bruges i et utal af retter.

Som projektets titel antyder, er mad ikke kun mad, men handler også om identitet, kultur og historie. Med spejling i vore skandinaviske nabolande bliver det tydeligt, hvordan lokale forskelle udspiller sig. Og ærteeksperimentet er blot et blandt flere, hvor den historiske viden afprøves og efterprøves i praksis. Går eksperimentet godt, skal dyrkningen udvides, så råvarerne kan indgå i Den Gamle Bys køkken.

Det er nemlig ikke tilfældigt, hvad der serveres i Den Gamle By og slet ikke hos bageren i 1800-tals-kvarteret, i pølsevognen og Konditori Café Bonnich i 1974-kvarteret. Sortimentet afspejler de historiske kilder og opskrifter, bagerne finder frem med hjælp fra mu-

Den Gamle Bys eksperter stiller gerne op og fortæller om blandt andet historiske håndværk, der ofte også har relevans i dag. Her er det murer-svend Carl-Henrik Vammen, der fortæller om at kalke huse.

seets madekspertes. I restaurant Gæstgivergården har kokkene friere tøjler, så tidens tendenser inden for kokkefaget kan give et twist til restaurantens retter og menuer.

Fødselsdage, receptioner, møder, konfirmationer og seminarer

I mange år har Den Gamle By dannet ramme om runde fødselsdage, barkedåb og virksomhedsmøder. Imidlertid har en rundspørge vist, at alt for få kender mulighederne. Selv blandt de mest trofaste medlemmer af Klub Den Gamle By. Det skal der med oprettelsen af afdelingen for salg og værtskab laves om på. De eksisterende tilbud og muligheder skal finpudses, og grænserne skal udforskes. Og som i museumsdelen, der fortsat er Den Gamle Bys kerneopgave, skal vi være helt klare i spytet.

Selv om vi fint kan følge med teknologien og har nye projektorer, lærred, lydanlæg, livestreaming og hybridmøder, er det ikke der, Den Gamle By skal gøre sig gældende. Vi skal dyrke mulighederne for at holde møde eller fødselsdag midt i danmarkshistorien, strække ben på de toppede brosten og søge inspiration hos de mange eksperter, der arbejder med viden om alt fra bindingsværk og besættelsestid til øl, kaffe og jul.

Konference med schwung

I september 2018 prøvede Den Gamle By selv kræfter med denne del af forretningen som vært for European Museum Academys internationale konference og prisuddeling. Godt hundrede museumsfolk fra 25 lande deltog i konferencen. Det var en god lejlighed til at udforske, hvad vores rammer kan, og hvilket indtryk gæsterne får.

Velkomstreceptionen foregik i Pavillonen fra Landsudstillingen i 1909. I 1909 gik Pavillonen også under navnet Blækhuset, fordi den fungerede som avisen Politikens stand og rummede et avistrykkeri, der dagligt udgav en udstillingsavis. Efter det stående taffel i Pavillonen var der komsammen i Konditoriet Café Bonnich for dem, der var til flødekage og kaffe, og i Jazzbar Bent J for dem, der ville slutte aftenen af med et Aarhus-sæt – en Ceres Top og en Arnbitter – og live jazzmusik på det legendariske jazzværthus, der oprindeligt lå i Nørre Allé i Aarhus.

Konferencen åbnede næste dag i Helsingør Theater. Fra scenen fra 1817 blev gæsterne præsenteret for museer fra hele Europa.

Deltagerne kunne også opdage Den Gamle By på egen hånd, hvor de på udvalgte spots mødte eksperter, der fortalte om alt fra erindringsformidling til rekonstruktion af en vandpumpe fra 1800-tallet. Konferencens afslutning og festmiddag fandt sted i stearinlysets skær i Møntmestergården, hvor de skøre tjenere fra Café Kølbært serverede.

Vi havde gjort os umage, og alle kolleger spillede på samme klaver. Derfor var vi ikke til at skyde igennem, da deltagernes tilbagemeldinger begyndte at komme ind i ugerne efter konferencen. Deltagerne gav os pæne ord med på vejen:

“Thanks for all your efforts into making this an unforgettable weekend.”

”Tusen tusen tack för en välarrangerad konferens med en service utöver det vanliga. Ni kan vara stolta över ett sådant värdskap, och du har varit en strålande värdinna.”

I Helsingør Theater fra 1817 kan der være over 200 tilhørere. Her er det i anledning af åbningen af udstillingen Aarhus Fortæller i 2017.

Fodbold og øl med historie

En lidt usædvanlig forespørgsel lød for nylig på, om en faglig mødedag kunne sluttet af med socialt samvær til kampen mellem Danmark og Belgien under EM-slutrunden i fodbold i 2021. Det er ikke en af de gængse forespørgsler, men hvorfor ikke? Vi sendte et forslag, og tilbagemeldingen var "verdensklasse". Programmet faldt i god jord.

Til kampen blev der serveret burgere med grillet landgris og Den Gamle Bys "Øl med Historie" på fad, og inden gæsterne forlod Den Gamle By, blev kampen evalueret ved pølsevognen i 1970'er kvarteret. Visning af fodbold bliver ikke nødvendigvis et fast element i vores mødepakker, men her fik vi det kombineret med en tidsrejse gennem 1800-tals-bykvarteret og 1927-bykvarteret for at ende i 1970'er-bykvarteret, hvor den tidstypiske pølsevogn står på Telefon-torvet som en fast del af museumsoplevelsen.

Den Gamle By bliver husket længe efter mødet

"Siden 1931 har Laugssalen været i Aarhus Haandværkerforenings eje, indtil vi for få år siden valgte at donere den smukke sal til Den Gamle By". Sådan skriver Betina Halvorsen, direktør for Aarhus Haandværkerforening. Salen skulle værne om traditionerne og den faglige stolthed, og her har mange aarhusianske håndværkslav holdt møder siden 1931. Betina Halvorsen fortsætter: "Ud over de historisk oplagte grunde til at benytte salen, blandt andet til foreningens årlige generalforsamling, er der mange andre årsager til, at vi afholder møder i Den Gamle Bys rammer. Rammerne er dejlige, og maden, som serveres fra Den Gamle Bys køkken, er altid velsmagende og smukt anrettet".

Advokatfirmaet Gorrissen Federspiel, som ligger i højhuset Prismet, lige over for Den Gamle By, afsluttede sidste år deres årlige generalforsamling og partnermøde af med middag i Laugssalen. Laugssalen fik fine ord med på vejen fra partner Bo Holse: "Laugssalen var perfekte rammer for en hyggelig middag af høj klasse. Vi var udfordret af, at vore københavnske kolleger skulle med sidste fly hjem, og en meget punktlig afvikling var derfor nødvendig. Alt klappede som planlagt på et arrangement, der var helt skræddersyet efter vores ønsker. Den Gamle By bliver nok husket længe, efter at mødet er glemt".

Lokaler med historie

Pavillonen fra 1909, Helsingør Theater fra 1814, Møntmestergården fra 1683, Jazzbar Bent J fra 1973 og Aarhus Haandværkerforenings laugssal fra 1931 er bare nogle af de historiske lokationer, Den Gamle By kan tilbyde. Møntmestergården – opført ved bygherre og møntmester Gregorius Sessemann i 1683 – fortjener et ord med på vejen. Møntmestergården har været ramme for receptioner, konfirmationer og bryllupper. Sågar også et guldbryllup. Guldbryllupsparet var som de første nogensinde blevet viet i Den Gamle By 50 år tidligere i 1969. Det er svært ikke at blive rørt over, at Den Gamle By kunne lægge ramme om to så store livsbegivenheder.

I Møntmestergården kommer lyset alene fra de levende lys på bordene, i lysekronerne og lampetterne langs væggen. På kølige dage tændes der op i pejsen. Det er helt i tråd med, hvordan det var, da den kongelige møntmester og hans familie boede i huset og havde værksted i baggården. Omgivelserne imponerer de fleste, og når Den Gamle By tilbyder vielser i samarbejde med Borgerservice i Aarhus, er det også her, vielserne rykker ind, hvis vejret ikke tillader, at man kan være ude i Borgmestergårdens romantiske have.

”Rammerne både i og uden for salen er smukke og mødes kun af beundring”, udtaler direktør for Aarhus Haandværkerforening Betina Halvorsen om den historiske laugssal, der er genopført i Den Gamle By.

Konfirmation i
Fugleloftssalen i
Møntmestergår-
den.

New times, new possibilities

Besides its core function as a museum, Den Gamle By also often provides a setting for birthdays, receptions and meetings – in the future, we hope, on a much larger scale. The newly established Department for Sales and Event Hosting has just been launched, so more guests can appreciate the potential of Den Gamle By for holding events in historical surroundings that will long be remembered. The article gives among other things examples from an international conference, a football match and a Golden Wedding.

Bladtegningens billedsprog

Elsebeth Aasted Schanz

De får os til at grine, og de hidser gemytterne op, når de spidder tidens tendenser. For de er stærke i deres billedsprog. Det er bladtegningerne, der er tale om. I over 125 år har de kommenteret aktuelle begivenheder med satire, bid og vid. Der er lavet et museum for dem, og det kan snart opleves i Den Gamle By. Til den fremtidige drift af Museet for Dansk Bladtegning er der på Finansloven afsat 600.000 kr årligt, og til overflytning, magasinering, digital registrering og basisudstilling har A.P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond til almene Formaal velvilligt bevilget 1,9 mio kr. Den kommende leder af Bladtegnermuseet i Den Gamle By, Elsebeth Aasted Schanz, fortæller historien om det nye museum i museet.

Den Gamle By har gjort det før, og nu gør den det igen: Tager et museum, der søger et nyt hjem, under vingerne. I 2006 var det Dansk Plakatumuseum, og i 2011 fulgte Besættelsesmuseumet og Århus Bymuseum efter. I 2021 holdt Museet for Dansk Bladtegning flyttedag fra Det Kongelige Bibliotek i København til Den Gamle By i Aarhus.

Museet for Dansk Bladtegning består af tegninger fra over 225 danske bladtegnere og rummer lige knap 300.000 bladtegninger. Hertil kommer korrespondance og andet dokumentarisk materiale. Det gør museet til den største samling af originalkunst på papir i Europa. Tegningerne er politiske tegninger, retstegninger, portrætter, teatertegninger, reportagetegninger, vignetter, vittighedstegninger, satiretegninger og tegneserietegninger – eller striber, som de også kaldes. Hovedvægten er på tegninger fra bladtegningens guldalder i 1930-1990, men samlingen rummer værker fra midten af 1800-tallet frem til i dag. Det er med andre ord en levende samling.

Dagbladet Politikens mangeårige tegner Poul Holck har udført denne fine tegning af Dronning Margrethe ved stafeliet.

Bladtegnermuseets etablering

Museet for Dansk Bladtegning blev grundlagt i 1995 på initiativ af Claus Seidel. Som teater- og retstegner samt tidligere formand for Danske Bladtegnere under Dansk Journalistforbund i ikke færre end 30 år har han selv et personligt forhold til området. Samlingen blev etableret som en selvejende institution. Formålet var at "forvalte bladtegningen som national kulturarv og styrke respekten om udtryksformen" ved at "indsamle og bevare originale avistegninger reproduceret og bragt i trykte medier som danske aviser, fagblade, magasiner og andet publiceret materiale. Hertil tillige fra nyere tids elektroniske nyhedsmedier". Med en gavmild donation af tegninger og dagbøger i 1998 fra arvingerne efter bladtegnerne Ebbe Sadolin (1900-1982) og Hans Bendix (1898-1984) fik museet stadfæstet sin position. Det blev også anledningen til, at samlingen blev placeret hos Det Kongelige Bibliotek.

For at blive til et museum måtte tegningerne naturligvis vises frem for publikum. Det skete endelig med en del af samlingen i 2000, da udstillingen "Ud over alle grænser. Kulturmødet i Bo Bojesens streg" blev åbnet på Det Kongelige Bibliotek. "Ingen har mere præcist end ham ramt danskerens personlighed med satiren – dag efter dag, igennem generationer, i Politiken. Han er den bladtegner, der har skrevet historie – og er blevet et begreb i danskernes bevidsthed", begrundede Claus Seidel valget af åbningsudstillingens fokus. Udstillingen – og museet – blev festligt og fornemt indviet af Dronning Margrethe 7. oktober 2000.

Bladtegningens opståen

I midten af 1700-tallet kom folkelivsskildringen på mode. Indtil da var hverdagsliv med borgere og bønder ikke noget, man havde haft interesse i at beskæftige sig med i det bedre borgerskab.

Bladtegneren og stifteren af Bladtegnermuseet Claus Seidel, som han ser sig selv.

Efter den strenge pietismes ophør i slutningen af 1740'erne begyndte man imidlertid at fokusere på sin samtid, de nære omgivelser og menigmand. Resultatet blev et ønske om at se velkendte steder fra byerne og deres folkeliv hænge i billedform på væggen i hjemmene. Skønt der her ikke var tale om bladtegninger, er dette blik for menneskeskildringer en tidlig forløber for genren. Peter Cramer (1726-1782) var en sand mester i at fremstille den nære verden. Han arbejdede både som teatertegner, hvor han fangede og fastholdt teatrets flygtige kunst, og som folkelivsskildrer med motiver fra livet i de københavnske gader.

Bladtegningen, som vi kender den i dag, opstod imidlertid først lidt over 100 år senere som barn af den europæiske oplysningstids tolerance. Retten til på tryk, i skrift, tale og streg at udtrykke sig frit og uensureret blev stadfæstet i Danmarks Riges Grundlov i 1849. Sammen med udviklingen inden for trykketeknik og papirfremstilling førte det til en kraftig vækst i udgivelsen af aviser og dagblade. I slutningen af 1800-tallet voksede en række satiriske tidsskrifter også frem, og her var tegningerne bærende og afgørende. Det drejede sig f.eks. om Oldfux, der udkom første gang i 1880-1881 og blev kendt under navnet Blæksprutten fra 1889, mens det socialistiske satireblad Ravnens allerede så dagens lys i 1876. Samtidig begyndte

Den ældste tegning i Bladtegnermuseet er en politisk satirisk tegning af P.C. Skovgaard fra 1852. Den forestiller den synkende skude Danmark med ministeriet Blume om bord. Skibet prøver at sejle uden om "den europæiske nødvendighed".

de satiriske bladtegninger at poppe op i pressen med stadig større intensitet og vedholdenhed.

I over 125 år har bladtegningen således haft sin faste og naturlige plads i pressen.

Søstermuseum til Plakatumseet

Siden 2017 har Museet for Dansk Bladtegning ikke haft mulighed for at lave udstillinger på Det Kongelige Bibliotek. Derfor har museet været på udkig efter et nyt hjem. Og her var Den Gamle By oplagt, både fordi museet har en grundig erfaring med at integrere andre museer, og fordi Museet for Dansk Bladtegning og Dansk Plakatumseum kan styrke og supplere hinanden. Derfor får museet også fælles ledelse med Dansk Plakatumseum, og ligesom plakatumseet beholder det sit særkende og sin integritet, samtidig med at det bliver en afdeling i Den Gamle By. Ved overdragelsen tager Museet for Dansk Bladtegning navneforandring til det mere enkle og mundrette Bladtegnermuseum.

Claus Seidel udtrykker sine positive forventninger med ordene: "Efter 20 års indsamlingsarbejde med tilsvarende hektisk udstillingsaktivitet til glæde for et begejstret publikum i Den Sorte Diamant på Slotsholmen kom tidspunktet for at flytte Museet for Dansk Bladtegning til Den Gamle By i Aarhus. For Bladtegnermuseumet er denne rejse en stor og glædelig begivenhed, hvor ånden bag Den Gamle Bys identitet og virkefelt, som fod i hose, vil imødegå dansk bladtegning som den folkelige kunstart, den er. Født ind i den danske avis og dens DNA".

Når Bladtegnermuseumet har fået ordentligt fodfæste i Den Gamle By, håber vi at kunne opbygge et samarbejde med Arbejdermuseumet, der ligger inde med spændende politiske og socialistiske tegninger af Anton Hansen (1891-1960) og Herluf Bidstrup (1912-1988), og med Museet for Humor og Satire, der rummer Storm P.s (1882-1949) pragtfulde tegninger.

Det er planen, at Bladtegnermuseumet i Den Gamle By skal have en permanent udstilling i lighed med Dansk Plakatumseum, hvor man kan opleve et bredt udvalg af de danske plakatklassikere. Her skal historien om den danske bladtegnings udvikling fortælles, ligesom de mest markante bladtegnere vil blive repræsenteret og formidlet. Sideløbende med den faste udstilling skal der laves særudstillinger.

Plakatumseet og Bladtegnermuseumet vil lave parløb, hvor det er muligt. Man kan forestille sig en udstilling med plakater fra EF-af-

Bo Bojesen overdrog i 2003 sine originaltegninger til Bladtegnermuseet. De 8.000 tegninger giver et enestående indblik i Bo Bojesens univers.

stemningen i 1972, der perspektiveres af en udstilling med de satiriske bladtegninger fra afstemningen, eller en udstilling med miljø- og klimaplakater, som styrkes af bladtegnernes indfaldsvinkel til emnet. Mulighederne er mange.

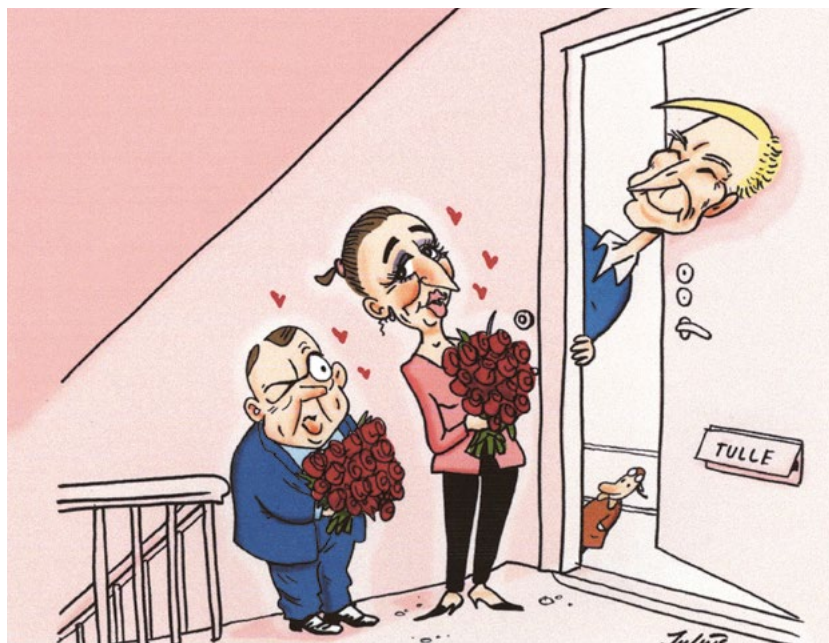
Det vil give publikum en stærkere oplevelse at se samme emne belyst fra to forskellige medier. De minder på flere måder om hinanden og er ofte fremstillet af den samme kreds af kunstnere, men på en række væsentlige punkter adskiller de sig.

Bladtegning versus plakat

Bladtegningen fanger tiden i flugten. Den bliver ofte til samtidig med, at begivenheden sker. Det gør sig gældende for retstegningen og teatertegningen, mens den satirisk kommenterende tegning i højere grad fortolker virkeligheden og lader fantasien tage os med ud på en fabulerende og tendentiøs fortælling. Fælles for samtlige tegninger gælder dog, at de omhandler en samtidig handling – det, der er aktuelt i dag og gamle nyheder i morgen. Derfor er bladtegneren også i en tæt relation til den skrivende journalist og skal være hurtig på aftrækkeren, når det aktuelle nyhedsstof skildres – og som journalisten er bladtegneren underlagt en redaktør. Bladtegneren er med andre ord reporter.

Plakaten derimod går forud for en begivenhed. Den er mere træg i optrækket, bliver planlagt og trykt i en mere langsommelig proces og fortæller om de ting, der kommer til at ske: en kommende teaterforestilling eller koncert, tilbud på gule ærter i Brugsen i næste uge eller påmindelser om covid-19-restriktioner. Den samme plakat kan ses i gadebilledet i dage, uger og måneder, mens bladtegningen er en døgnflue – medmindre der er tale om en kontroversiel tegning, der skaber debat.

Der er altså forskel på de to mediers tempo, holdbarhed og naturligvis også offentliggørelsen. Den ene er gadens barn, den anden en del af den trykte presse. Den ene kommer os i møde, uden at vi har bedt om det, og den anden skal vi selv opsøge ved at købe avisen i kiosken eller læse den på internettet. De har dog det til fælles, at de er en kommentar til tiden, de er skabt i, og de komprimerer en mangefacetteret fortælling i et samlet, tydeligt udtryk. De fortæller om dagliglivet, om kunsten, om politiske begivenheder – ja, om snart sagt alt, hvad menneskelivet rummer. Derfor giver de også begge et vidunderligt tidsbillede af en svunden tid, så det næsten er som at være der selv. Og her mødes de i et klart styrkepunkt: De er begge billedmedier. Ganske vist figurerer der oftest både skreven tekst i bladtegningerne og på plakaten, men det er billedet, der er

Venstres Lars Løkke Rasmussen og Socialdemokratiets Mette Frederiksen bejler til Dansk Folkepartis Kristian Thulesen Dahl. Tegningen er udført af Jens Julius Hansen, der er en sand mester i politisk satire.

det bærende element. Det er det, der skal fange vores opmærksomhed og gå i kødet på os.

Netop denne særlige evne til som et projektil at ramme følelserne og fremkalde latter eller forargelse har billedmediet. Det er således plakaten og bladtegningens til enhver tid gældende aktualitet og intensitet, der gør dem til så oplagt et makkerpar.

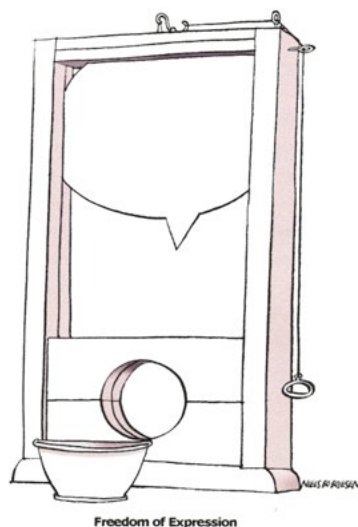
Museum for Editorial Cartoons

The Museum for Editorial Cartoons was founded in 1995 on the initiative of Claus Seidel, who himself produces theatrical and courtroom drawings. The Museum was inaugurated at the Royal Library by HM Queen Margrethe on 7th October 2000.

Since 2017 the Museum for Editorial Cartoons has been unable to mount exhibitions at the Royal Library, and that is why the Museum has been on the lookout for a new home. The choice fell on Den Gamle By, both because it has had great experience of integrating other museums within its ambit and because the Museum for Editorial Cartoons and the Museum of Posters are able to operate in parallel tracks where they can strengthen and supplement each other.

The Museum for Editorial Cartoons features drawings and other material from more than 225 Danish newspaper cartoonists and includes about 300,000 cartoons. This makes the museum the biggest collection of original art on paper in Europe. The drawings include political cartoons, courtroom drawings, caricatures, theatrical drawings,

reportage drawings, vignettes, amusing cartoons, satirical drawings and comic drawings or comic strips, as they are also called. The main emphasis is on drawings from 1930-1990, but the collection features work going all the way back to the mid-19th century and up until today.

En besk kommentar til spørgsmålet om ytringsfriheden - udført af bladtegneren og børnebogsillustratoren Niels Bo Bojesen.

Ny hovedindgang på vej

Niels Meyer

Den Gamle By er godt i gang med at bygge en ny hovedindgang, der åbner for gæster i 2023. Bygningen er tegnet af arkitektfirmaet, CUBO, som har sat form på et bygningsværk, der på alle måder lever op til Den Gamle Bys krav. Bygningen er både en nutidsmarkør og en invitation ind i Den Gamle Bys tidsrejse. Bygningschef Niels Meyer fortæller om det igangværende byggeri og om tankerne bag.

De fleste kender de tålmodighedsprøver, man ofte bliver udsat for i begyndelsen af et museumsbesøg. Man leder efter en parkeringsplads og ender langt fra målet. Og så er der kø ved parkeringsautomaten. Efter en længere gåtur møder man en lang kø ved indgangen. Når man endelig er kommet gennem billetkøen, er der også kø ved toiletterne. Efter de mange strabadser træder man langt om længe ind på museet og skal i gang med at opleve noget.

Men hvor skal man begynde, og hvor skal man slutte? Hvordan undgår man besvær, og hvordan begynder en god museumsoplevelse? Det var især de spørgsmål, vi i Den Gamle By stillede os selv, da kravene til den nye hovedindgang skulle formuleres. Vi har prøvet at sætte os i gæsternes sted – fra parkering af bilen til man står i Den Gamle By. A.P. Møller Fonden, som står bag finansieringen af hovedindgangen, har også haft en aktiv rolle i hele processen med at gennemføre en arkitektkonkurrence, og fonden følger stadig byggeriet tæt.

Arkitektfirmaet CUBO vandt i 2018 konkurrencen om at tegne den nye hovedindgang. Der var fem indbudte deltagere, som endte i et tæt opløb mellem aarhusianske CUBO og norske Snøhetta. Vinderforslaget havde svaret mest overbevisende på hovedkravene til

Byggeriet af den nye hovedindgang tager form, og forhåbentlig er vi klar til at åbne i begyndelsen af 2023. Her set fra Cereskrydset i september 2021.

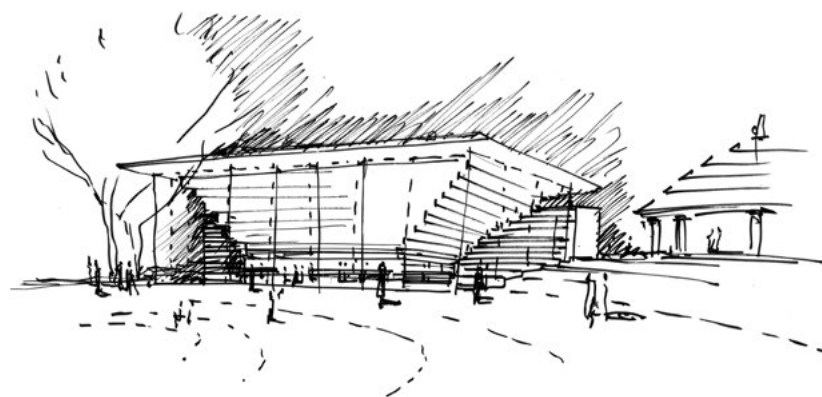
Den Gamle By set fra luften,
mens arbejdet med den nye
hovedindgang finder sted.
Foto fra september 2021.

bygningen: en god synlighed i landskabet, et stærkt koncept med en god rummelighed og et godt bud på, hvordan man tilrettelægger bevægelsen og den kæde af funktioner, som de besøgende har brug for. Om godt et år kan man træde ind i en helt ny bygning, som vil give gæsterne en helt anden oplevelse og en række muligheder for at forberede besøget i Den Gamle By.

En paraply ved ankomsten

Da CUBO skulle præsentere forslaget til en ny indgangsbygning, lagde arkitektfirmaet vægt på hovedideen: en markant trækonstruktion i midten af huset, som vokser op og breder sig ud og danner et dynamisk rum. Nærmest som en stor paraply, der er slået op og giver ly for gæsterne. Omkring paraplyen er huset lukket med store glasfacader, som trækker masser af lys ind og giver smukke baggrundsmotiver af Botanisk Have og kig ind i Den Gamle By. Trækonstruktionen er også arkitekternes bud på at forbinde fortidens stolte håndværkstraditioner med en moderne udgave af godt håndværk og en spændende, synlig konstruktion. Gulvene er belagt med tegl – både ude og inde – og forbinder på den måde huset med omgivelserne.

Trækonstruktionen fungerer også som en kerne i bygningen, hvor toiletter og personalerum er gemt af vejen. Gæsterne bevæger sig omkring kernen, og undervejs får besøgende tilbudt både de praktiske og de mere informative ting. Man kan finde toiletter rundt om hjørnet, og lige frem er der butik, reception og billetsalg. De fleste vil begynde besøget med at købe årskort i receptionen eller en dags-

Cubo Arkitekters første skitse til hovedideen bag bygningen. En trækonstruktion, der vokser op og danner rum for gæsterne. Illustration: Cubo Arkitekter.

I den nye hovedindgang bliver paletten sammensat af enkle og traditionelle materialer. Illustration: Cubo Arkitekter.

Tegl.

Træ.

Stål.

billet i billetsalget, men i takt med at onlinebilletter bliver mere udbredte, har mange købt billetter på forhånd.

Efter at besøgende har passeret billetkontrollen, har de to muligheder. Den ene er at gå i kælderen og besøge et toilet eller benytte en bagageboks. På længere sigt vil kælderen også skabe adgang til de udstillings- og oplevelsesrum, der ligger under det moderne bykvarter, hvor der vil åbne publikumstilbud, som vi endnu ikke kender. Den anden mulighed er at gå om hjørnet, hvor man får fortalt, hvad man kan opleve i Den Gamle By. Trin for trin får gæsterne tilbudt de funktioner og den service, de har brug for, inden besøget for alvor går i gang.

Moderne indgang til rejse i historien

Den nye hovedindgang får Den Gamle By til at vende ansigtet ned mod det centrale Aarhus og mod den kulturakse, man kan trække mellem Musikhuset, Aros og Den Gamle By. Placeringen giver større nærhed til store parkeringsanlæg, men også til busforbindelser og til den gående trafik fra midtbyen. Bygningen giver også museet en langt bedre synlighed i det urbane byrum, der er skabt mellem Prismet, Ceres Byen og karréstrukturen ved Vesterbrogade. Bygningen fylder så godt i landskabet, at man ikke længere er i tvivl om, hvor man skal gå hen for at komme ind i Den Gamle By.

Flere har spurgt om, hvorfor Den Gamle By har valgt, at den nye hovedindgang skal være en nutidig, arkitektertegnet bygning. Ville det

Hovedrummet og butikken i den nye hovedindgang. Illustration: Cubo Arkitekter.

ikke passe bedre til Den Gamle By med en historisk bygning som ny indgang? En nutidig bygning er det rigtige. For det første kan det være svært at finde offentlige bygninger, som passer til formålet. For det andet mener vi ikke, at ankomsten behøver at foregå i et historisk miljø. For i begyndelsen af besøget har man ofte travlt med praktiske forberedelser, og her må faciliteterne gerne være moderne og komfortable. Sidst, men ikke mindst, er det vigtigt, at man oplever, at man ankommer i nutiden. Når man som gæst går fra den nye hovedindgang ind i Den Gamle By, møder gæsten først en gade, som minder meget om nutidige bymiljøer. Dronning Margrethes Gade vil fortælle om tiden i 2014 – altså ganske tæt på nutiden. Herfra kan man bevæge sig tilbage til 1970'erne og 1920'erne, indtil man ender i den fjerne fortid i 1700-1800-tallet. På den måde inviterer den nye hovedindgang til en tidsrejse, som går fra nutiden via miljøer, som mange kan genkende fra deres egne liv, tilbage til bedsteforældrenes liv. Og endda endnu længere tilbage.

Byggeriet er i gang

Selv om projektet var klart i 2018, skulle flere ting falde på plads, før byggearbejdet kunne gå i gang. For det første kunne bygningen ikke realiseres inden for den lokalplan, der forelå, og der skulle der-

for udarbejdes en ny lokalplan. Dernæst har en kommende letbane også været i spil. Hvis Aarhus Kommune vælger at gennemføre etape 2, vil Letbanen sandsynligvis skulle føres op ad Viborgvej langs Den Gamle By. Letbanen er pladskrævende og vil i så fald beskære det areal, den nye hovedindgang bygges på. Derfor måtte man midt i projekteringen flytte hovedindgangen længere væk fra Viborgvej, hvilket også resulterede i, at Pavillonen fra 1909 skulle flyttes, så afstandskravet til den nye bygning kunne overholdes.

Lokalplanen blev vedtaget i efteråret 2020, og herefter fik Den Gamle By byggetilladelsen. Arbejdet har været i udbud, hvor man valgte de entreprenører, som nu er i fuld gang med at bygge huset.

I begyndelsen af 2022 vil råhuset være tæt på at være færdigt, og det store arbejde med beklædninger, installationer og indretning kan gå i gang. Sideløbende med byggearbejdet er Den Gamle By i gang med at forberede information, skiltning og introduktion.

Vi regner med, at bygningen kan åbne i begyndelsen af 2023.

En ny indgang og en ny udgang

Når besøgende skal forlade Den Gamle By, vil de fleste foretrække at gå ud samme sted, som de kom ind. Den nye hovedindgang er også designet til at være hovedudgang. Som i en rundkørsel skal man blot følge kørselsretningen og holde til højre. På den måde holder vi gæster på vej ind adskilt fra gæster på vej ud. Museumsbutikken i Algade er stadig hovedbutikken, men i den nye bygning kan man købe varer og gaveartikler, som kun kan fås i Den Gamle By.

New and old meet

Den Gamle By is having a new main entrance built south of the museum and with a facade out towards the city of Aarhus. In 2018 the architectural firm Cubo won an architectural competition with a proposal which fully met the requirements of Den Gamle By for visibility, good functionality and a strong architectural concept. The building will also be an invitation to a journey through time that begins in the present and leads on into the 'neighbourhoods' of Den Gamle By, which go back stepwise in time.

STØT

DEN GAMLE BY

Vær med til at sikre, at Danmarks kultur og vores fælles historie kan leve videre til glæde for fremtidige generationer.

Giver du en gave eller en testamentarisk donation til Den Gamle By, gør du en forskel for dem, der kommer efter dig.

Når du tilgodeser Den Gamle By i dit testamente, går alle midlerne skattefrit til museet.

Vi ønsker at gøre det nemt at støtte Den Gamle Bys arbejde og har derfor indgået et samarbejde med Mine Arvinger samt Dokument24.

Se mere på dengamleby.dk/stoet-museet

Årsberetning for Dansk Center for Byhistorie

Mikkel Thelle

Coronaepidemien udfordrede Dansk Center for Byhistorie, der måtte reagere på pandemien. Vi begyndte i 2021 bogprojektet "Danmarks Byer 1550-1850" – støttet af Augustinus Fonden og Aage og Johanne Louis-Hansens Fond – der er andet bind i centerets serie om danske byers historie. Centeret satser fortsat på byens miljø og natur – ud over projekter om infrastruktur og sansehistorie. Coronaepidemien gav anledning til at deltage i projekter om bylivets tilpasning til epidemier, og centeret samarbejder stadig internationalt med Antwerpen, Leicester og Paris. Mikkel Thelle, leder af Dansk Center for Byhistorie, fortæller om årets gang og centerets projekter.

Center for Byhistorie er partner i projektet "Exploring the World from our Windowsills: The hidden heritage of Danish Houseplants from the Cape, South Africa", der i juni måned ansøgte om fondsstøtte. Projektet vil undersøge potteplanternes skjulte kulturhistorie. Planterne, hvoraf en meget stor del har oprindelse på Capehalvøen i Sydafrika, kom til Danmark som overklassens samlerobjekter, men fik i løbet af 1800-tallet en vigtig plads i danske middelklassehjem og i dansk kultur – og har det stadig. Projektet involverer et nyt samarbejde mellem Afdeling for Arkæologi og Kulturarvsstudier ved Aarhus Universitet, Dansk Center for Byhistorie og Den Gamle By, hvor antropologer, historikere og gartnere vil samarbejde om at bringe potteplanternes skjulte kulturarv frem i lyset. Hvordan interagerer mennesker og planter, og hvordan kan potteplanternes kolo-

niale oprindelse give os øget opmærksomhed på migration, nostalgi og globale netværk?

Centeret er i tæt samarbejde med Den Gamle By en del af forskningsprojektet "Bylivets sorte omstilling", der blev præsenteret i årbogen for 2020. Projektet undersøger, hvordan byerne og menneskers dagligdag er blevet afhængige af et højt energiforbrug. I 2021 offentliggjorde man de første resultater, hvor der er blevet gennemført beregninger af CO₂-aftryk for udvalgte kategorier i historiske nedslag. I et unikt og nyskabende samarbejde knytter projektet – det første herhjemme – museal forskning i byens kulturhistorie til naturvidenskabelige metoder.

"Entangled Fluid Cities" har også byens miljø som omdrejningspunkt med sine undersøgelser af byens vand og vandforbrug i det seneste århundrede. Projektet, der også blev præsenteret i årbogen 2019, har i 2021 resulteret i seminaret "Technonatures and Urban Transformation" (januar), som er ved at blive omsat til bog. Resultater er også blevet præsenteret på "Urban History Group Conference" i Storbritannien og i videnskabelige artikler om badeværelsets introduktion i moderne storbyers boliger og om nordisk byhistorie i et komparativt perspektiv. Desuden er der udgivet en artikel om Køge Bugt Strandpark som omdrejningspunkt for by, vand og velfærd, og endnu en artikel er under forberedelse. På grund af coronakrisen er projektet forlænget, hvilket er en hjælp, blandt andet fordi vigtige arkiver har været lukket ned i flere omgange.

Deltagelsen i indsamlingsprojektet "Den pandemiske by" – ligeledes præsenteret i 2020-årbogen – er blevet afsluttet og har resulteret i tre artikler til tidsskrifterne *Jordens Folk*, *Journal for the History of Environment and Society* og *Social Anthropology*.

Modernisering, velfærd og medborgerskab

Christian Ringskou afsluttede i 2021 sit ph.d.-projekt "Købstaden og den nye by" om Skjern og Ringkøbing i perioden 1880-1921, hvor den fremstormende stationsby udfordrede den gamle købstad om at blive det toneangivende bycenter ved Ringkøbing Fjord. Christian erhvervede ph.d.-graden ved et online ph.d.-forsvar i april måned.

Ligeledes er Silke Holmqvist tæt på at afslutte sit ph.d.-projekt med titlen "Inventing an Immigrant: An Emotional Geography of Guest Worker Images in Denmark, 1960-1989", der undersøger fjernsynsbilleder af ikke-vestlig indvandring i 30 år. Projektet viser, hvilke urbane steder i det danske velfærdssamfund der kan forklare

majoritetsbefolkningens udvikling af negative følelser over for indvandring. Silke indleverede sin ph.d.-afhandling til bedømmelse ved Aarhus Universitet i efteråret 2021.

Centeret vil desuden følge et ny ph.d.-projekt, hvor Bjarke Hellemann undersøger religionens bidrag til politisk kultur og medborgerskab i 1700-tallets Danmark. I efteråret 2021 har Bjarke været i forskningspraktik i Dansk Center for Byhistorie som del af sit ph.d.-forløb.

Centerets interesse for byernes særlige rolle i velfærdsudviklingen og moderniseringsprocesserne i det 20. og 21. århundrede har resulteret i udvidede samarbejder med byhistorikere i Sverige, Tyskland, Belgien og Storbritannien. Det er udmundet i en fælles artikel i tidsskriftet *Urban History* om europæiske byers infrastruktur og medborgerskab. I forhold til medborgerskab har centeret indledt et samarbejde om byens sociale bevægelser med den tyske byhistoriker Philipp Reick, der er gæsteforsker i Aarhus. Især Mikkel Høghøj har præsenteret flere papers på nordiske konferencer, og Mikkel Thelle har deltaget i en conference om franske og danske velfærdsbyer i Paris.

Lydhistorie, turismens historie og "Viabundus"

Som beskrevet i årsberetningen fra 2019 deltager centeret i forsknings- og formidlingsprojektet "Lyden af hovedstaden", der handler om byens lyde og historiske lydlandskaber med vægt på dialekter og sprogfællesskaber. Projektet har i 2021 resulteret i et særnummer af tidsskriftet *Kulturstudier* om lydkultur, hvor både projektets deltagere og andre lydforskere har deltaget. Mikkel Thelle sidder i projektets følgegruppe og deltager med et delprojekt om lyd i københavneres erindringer fra omkring år 1900.

Turismens historie i Danmark har fået opmærksomhed i 2021 i centeret med udgivelsen af "Turistlandet" i Aarhus Universitetsforlags bogserie 100 danmarkshistorier. Bogen beskriver fremvæksten af turisme i Danmark ca. 1830-1967. Et vigtigt aspekt er fremvæksten af lokale turistforeninger, der ønskede at vise byernes seværdigheder frem, og som markerede begyndelsen til en ny service- og oplevelsesøkonomi. Mikael Frausing har desuden præsenteret en undersøgelse af de danske byers turistplakater mellem 1930 og 1960 på Dansk Komité for Byhistories årsmøde.

Projektet "Viabundus"-Danmark nærmer sig sin afslutning. I 2021 blev der arbejdet på at koble den danske del af projektet til

det transnationale projekt "Viabundus", der via et interaktivt digitalt kort med database viser veje og vejforløb i Nordeuropa i senmiddelalder og tidlig moderne tid. Projektet gør det muligt at udregne daværende rejsetider mellem byer i store dele af Nordeuropa og rummer desuden unikke data om byer, broer, færgesteder og markeder i perioden ca. 1350-1650. Kasper H. Andersen fra Moesgaard Museum (tidligere ansat ved Dansk Center for Byhistorie) er projektleder på det danske projekt og har sammen med andre projektledere i Viabundus udarbejdet en artikel, der præsenterer projektet for et internationalt publikum.

Byer i middelalderen er også omdrejningspunkt for projektet "Research Network for Urban Literacy", som centeret ligeledes afvikler i samarbejde med Kasper H. Andersen. Projektet er afsluttet i 2021 med en international antologi med bidrag fra 14 forfattere om byer og læse- og skrivefærdigheder i Norden frem til ca. 1550, ligesom der er kommet en digital komponent på centerets website.

Undervisning, vejledning og praktik

Mikkel Thelle har i foråret været vejleder på tre historiespecialer om byhistoriske emner, og gennem undervisning i kurserne By og Natur og Kulturhistoriens Teori og Metode har centeret knyttet historiestuderende til det løbende arbejde med museer og kulturhistorie. Mikael Frausing har i foråret 2021 undervist i Kulturarv, Historie og Formidling og har i efteråret haft et specialeforberedende forløb.

Hvad er centeret?

Dansk Center for Byhistorie er en selvstændig forskningsinstitution og et samarbejde mellem Aarhus Universitet og Den Gamle By. Centerets bestyrelse består af museumsdirektør Thomas Bloch Ravn, institutleder Bjarke Paarup, Institut for Kultur og Samfund ved Aarhus Universitet, professor Bjørn Poulsen, Historisk Afdeling ved Aarhus Universitet, seniorforsker ved Rigsarkivet og formand for Dansk Komité for Byhistorie Jørgen Mikkelsen og stadsarkivar Søren Bitsch Christensen, Aarhus Stadsarkiv, der er adjungeret lektor ved centeret. Som observatører sidder vicedirektør Allan Leth Frandsen, Den Gamle By, og professor Mary Hilson, afdelingsleder på Historisk Afdeling, Aarhus Universitet.

Centeret ledes af lektor Mikkel Thelle, og ph.d. Mikael Frausing er ansat som videnskabelig medarbejder. Desuden er der tilknyt-

tet yngre forskere og studerende. Ph.d. Mikkel Høghøj er postdoc ved centeret i forskningsprojektet "Entangled Fluid Cities", og Silke Holmqvist nærmer sig afslutningen på sit ph.d.-projekt om gæstearbejdere i 1970'erne. Emma Barnhøj Jeppesen, Kasper Jacobsen og Maria Slæggerup har været tilknyttet som projektansatte.

Historiestuderende Mette Bonnema Fisker er studentermedhjælper i centeret, og centeret har i efteråret 2021 haft kunsthistoriestuderende Erica Wyrdding i praktik.

Danish Centre for Urban History 2021

The Centre for Urban History began a new book project in 2021: "Danish Towns 1550-1850" has received generous support from the Augustinus Foundation and the Aage and Johanne Louis-Hansen Foundation and will offer an historical overview of all Danish towns in the early modern period. It is the second volume in the Centre's series about the history of Danish towns. The research centre remains focused on the city and the urban environment with two projects relating to transformations of urban life in the 20th century: a project on urban water and water consumption and another on the dependency on high levels of energy consumption based on fossil fuels. We are also involved in a new project that seeks to explore the hidden heritage of Danish house plants brought from the Cape, South Africa, in the 19th century and gradually adopted into Danish bourgeois and middle-class homes. Covid-19 continued to be a challenge for the research centre throughout 2021, but also gave us an opportunity to take a new look at how urban life has responded to epidemics throughout history. The work on historical soundscapes and on the medieval infrastructure has continued and results have been published in 2021, as well as a book on Danish tourism in a historical perspective. International cooperation with other Centres of Urban History in Antwerp, Leicester and Paris is progressing, with mutual exchanges, educational initiatives and publications.

KLUB

DEN GAMLE BY

MÆRKBARE MEDLEMSFORDELE

Som medlem af Klub Den Gamle By støtter du arbejdet med at bevare historien og gøre den relevant for alle.

Samtidig er der en lang række medlemsfordele, som kan bruges 365 dage om året. Du kan altid tage en gratis ledsager med og du får 10% rabat på mad i restauranter og varer i butikker. Der er også rabat ved tilmelding til specialarrangementer med begrænset deltagerantal.

Derudover er der rabat på entreprisen ved besøg på en række museer og oplevelser i Danmark, ligesom der også er gratis adgang til de syv vigtigste frilandsmuseer i Skandinavien.

Medlemsfordele kan findes på Den Gamle Bys hjemmeside – dengambleby.dk/klub – ligesom der er løbende opdatering via Den Gamle Bys nyhedsbrev.

Tilmelding til nyhedsbrevet kan ske på dengambleby.dk.

A woman with dark, curly hair is standing in front of a dark wooden door. She is wearing a historical costume consisting of a white apron over a red and green plaid dress, and a light-colored, textured shawl or capelet. She is looking slightly to her left. The background is a light-colored wall with a dark metal handle on the right. A wicker basket is visible on the ground to the right.

HOLD MØDER MIDT I DANMARKS HISTORIEN

BOOK DEN GAMLE BY

I Den Gamle By kan du holde selskaber, møder og konferencer i historiske rammer. Hvad med et teater fra 1817, et pakhús fra 1840 eller en laugssal fra 1931?

Mulighederne er mange, og du finder dem i Den Gamle By.

Den Gamle Bys kokke laver dansk mad med et twist, som er tro mod den historiske fortælling. Kokkene anvender primært lokale råvarer og bruger urter, frugt og grøntsager fra museets haver. Brød og kager bages dagligt i bageriet efter historiske opskrifter.

Trænger benene til at blive strakt, tilbyder vi rundvisninger eller fortællinger såsom "En tur gennem købstaden", "Håndværket i Den Gamle By" eller "400 års julehistorie".

Book på tlf. 41 85 08 44 eller booking@dengamleby.dk

Søndergade

Torval

Varmestuens Kaffevoagn.

Tal og fakta

Thomas Bloch Ravn

Regnskab for 2020

Som for så mange andre blev 2020 et meget anderledes år for Den Gamle By. På grund af coronarestriktioner var museet lukket fra 12. marts til 25. maj og igen delvist fra 9. december og helt fra 25. december. Det førte til et voldsomt fald i både besøgstal og indtjening. I 2020 var det samlede antal gæster 310.791 gæster mod 523.176 i 2019, hvilket svarer til et fald på 41 procent.

De samlede indtægter faldt til 106.672.000 kr (143.400.000 kr i 2019), og på trods af store besparelser udgjorde det ordinære driftsresultat efter nettooverførsel af modtaget arv og sponsorater, der er dedikeret til specifikke formål, et underskud på 22.795.000 kr.

Det opvejes til dels af modtaget coronakompensation fra staten, støtte fra Aarhus Kommune og Salling Fondene og en privat indsamling på sammenlagt 21.220.000 kr, hvorefter det reelle resultat udgør et underskud på 1.574.000 kr.

Resultatet kan specificeres således i tusinder:

	2020	2019
Entré- og salgsindtægter mv.	39.719	65.475
Offentlige tilskud	32.426	32.162
Arv og sponsorater	969	399
Tilskud fra private fonde til projekter	<u>33.558</u>	<u>45.364</u>
Indtægter vedr. årets drift, projekter mv.	106.672	143.400
Omkostninger til årets projekter	-33.558	-45.364
Andre eksterne omkostninger	-45.654	-54.700
Personaleomkostninger	-61.481	-67.146
Af- og nedskrivninger	<u>-647</u>	<u>-88</u>
Resultat før finansielle poster	-34.668	-23.898
Andre driftsindtægter (kompensation)	<u>21.220</u>	<u>0</u>

Kaffevognen var et af mange indslag i årets tema: Kaffetid. Ved en rekonstrueret kaffevogn fra begyndelsen af 1900-tallet kunne besøgende få gratis smagsprøver.

Resultat før finansielle poster	-13.448	-23.898
Finansielle poster	-372	-385
Arv og sponsorater til specifikke bundne reserver	-969	-399
Anvendelse af specifikke bundne reserver	<u>13.215</u>	<u>21.658</u>
Årets resultat	<u>-1.574</u>	<u>-3.024</u>

Efterfølgende har Aarhus Kommunes og Salling Fondenes fælles støttepulje kompenseret Den Gamle By, så regnskabet for 2020 endte på et rundt 0. Den Gamle Bys frie egenkapital udgør herefter 3.627.000 kr.

Offentlig støtte og sponsorer

Den Gamle By modtager driftsstøtte fra både Kulturministeriet og Aarhus Kommune. Derudover har museet en betydelig egenindtægt. Men en fornuftig drift og udvikling beror i meget høj grad på sponsorstøtte fra firmaer og donationer fra fonde og privatpersoner.

Den Gamle Bys hovedsponsor og mediepartner er Jyllands-Posten. Derudover har museet en række arrangementssponsorer, hus-sponsorer og produktsponsorer, som trofast bakker op og er med til at sikre Den Gamle Bys virke. Se listen over sponsorer bagerst i årbogen.

Den Gamle By er alle stor tak skyldig.

Donationer 2021

Også i 2021 har Den Gamle By modtaget substantiel støtte fra mange sider, herunder til Den Gamle Bys vigtige udviklingsarbejde.

A.P. Møller Fonden har doneret 1.900.000 kr i forbindelse med Den Gamle Bys overtagelse af Museet fra Dansk Bladtegning.

Den Gamle By har modtaget arv efter Roger Madsen på 1.320.336 kr.

Innovationsfonden yder et tilskud på 1.072.000 kr til at gennemføre erhvervs-ph.d.-projektet Museet og identitet.

Age og Johanne Louis-Hansens Fond har doneret 750.000 kr til bogprojektet: Danmarks byer i renæssance og enevælde. Bogen bliver andet bind i Dansk Center for Byhistories bogserie om danske byer. Den finansieres desuden af tidligere modtaget donation fra Augustinus Fonden.

Slots- og Kulturstyrelsen har bevilget 408.000 kr til gennemgang af Den Gamle Bys samlinger.

Nordiske Kulturfond har ydet en bevilling på 200.000 kr til udstillingen "Mad – mere end et måltid", som udarbejdes i samarbejde med Maihaugen i Lillehammer og Regionsmuseet i Kristianstad, Skåne.

Varelotteriet har bevilget 140.000 kr til at støtte undervisningsaktiviteter.

I forbindelse med temaåret "Godt håndværk" i 2022 har Den Gamle By modtaget 110.000 kr fra Inge og Asker Larsens Fond til introduktionsudstilling ved hovedindgangen.

Furi Appel & Gunnar Niskers Fond har bevilget et kulturlegat på 100.000 kr til Den Gamle By.

Til etablering af leg-og-lær området Dyrefolden har Inge og Asker Larsens Fond bevilget 100.000 kr, Grosserer, konsul N.C. Nielsens Fond har bevilget 100.000 kr, og Den Faberske Fond 40.000 kr.

Bevica Fonden har bevilget nye handicapscootere til museet for 50.000 kr.

Til udgivelse af Den Gamle Bys årbog for 2021 har følgende fonde bevilget hver 50.000 kr: Bodil og Jørgen Munch-Christensens Kulturlegat, Den Faberske Fond samt Konsul George Jorck og Hustru Emma Jorcks Fond.

Nordisk Ministerråds NordPlus-program for voksenlæring har bevilget 45.000 kr til Den Gamle By til at udbygge samspillet mellem de historiske haver og restaurant Gæstgivergården. Projektet er en del af projektet Growing Seed Savers in Museums, der skal udveksle erfaringer mellem museer og frøsamlerorganisationer i Danmark og i Baltikum.

Nationalbanken har støttet et projekt om Mønter og sedlers historie med 40.000 kr. En anonym donator har givet 13.500 kr til forbedret lyssætning i Gæstgivergårdens Pejsestue. Vespa Klub Aarhus har besluttet at nedlægge sig selv og i den forbindelse overdraget et beløb på 6.500 kr til Den Gamle By.

Endelig indgår Den Gamle By i flere større projekter sammen med andre museer og forskningsinstitutioner. Således de to projekter Byens sorte omstilling og Religion – levende kulturarv, som begge er støttet af Velux Fonden.

Den Gamle By er alle stor tak skyldig.

Besøg

Smitte og nedlukning i længere perioder har betydet, at mange besøg og møder er blevet afløst af elektroniske kontakter. Trods dette har Den Gamle By haft en hel del fysiske besøg.

Den 1. og 2. december 2020 besøgte Slots- og Kulturstyrelsen ved Ole Winther og Berit Fruelund Kjær side Den Gamle By som en led i styrelsens kvalitetsvurdering af museet.

Den 3. december dannede Den Gamle By ramme om lanceringen af redaktør Jens Kaisers bog, "Fra Jakob til Jacob", om Aarhus' folkevalgte borgmestre gennem 100 år. I arrangementet deltog borgmester Jacob Bundsgaard, flere tidligere borgmestre og repræsentanter fra Jyllands-Posten, der står bag udgivelsen.

Den 9. marts 2021 var vicedirektør Henriette Søtoft fra Dansk Industri på besøg, og 19. marts var det administrerende direktør Brian Mikkelsen fra Dansk Erhverv, der gæstede Den Gamle By.

Aarhus Event Netværk gæstede Den Gamle By den 1. juni, hvor de bl.a. hørte om museets nye satsning på salg og værtsskab.

På initiativ af tidligere kulturrådmand Torben Brandi Nielsen samledes 21. juni følgende socialdemokratiske medlemmer af Folketingets kulturudvalg til en åben og uformel drøftelse af museernes fremtid: Birgitte Vind, Mogens Jensen, Kasper Sand Kjær, Daniel Toft Jakobsen, Malte Larsen og Anders Kronborg. Den 12. august deltog kulturminister Joy Mogensen med en kreds af museumsfolk i en opfølgning på mødet om museernes fremtid.

Ambassadør for Moldova H.E. Dr. Oleg Serebrian besøgte 25. august Den Gamle By i selskab med konsul Asser Mortensen.

Dansk Komite for Byhistorie holdt sit årlige møde i Den Gamle By 8. september.

Også en række museer har været på besøg for at opleve Den Gamle By og drøfte emner af fælles interesse. Det gælder bl.a. museumschef Peter Henningsen fra Frilandsmuseet (3. december 2020), en delegation fra Nationalmuseet (12. marts 2021), museumsdirektør Janus Møller Jensen og medarbejdere fra Dansk Jødisk Museum (7. september), styresman Sanne Houby-Nielsen og hele ledelsen for Nordiska Museet i Stockholm (8. september), Head of Education & Development ved Nederlands Openluchtmuseum Anna Tiedink (28. september), museumsdirektør Rebecca Matthews sammen med gruppen af frivillige ved Glasmuseet i Ebeltøft (12. oktober), direktør Karin Buhl Slæggerup fra Fregatten Jylland (12. oktober) og museumsleder Anne Cathrine Lorentzen fra Museet på Sønderkov (15. oktober).

Den 6. oktober var det atter muligt at indbyde Den Gamle Bys gode sponsorer til et aftenarrangement, hvor vi fra museet kunne fortælle og vise frem. Og 7. oktober dannede Den Gamle By ramme om møde i Visit Aarhus' advisory board.

Indlæg ved konferencer

Den Gamle Bys og Dansk Center for Byhistories personale har trods corona holdt en række indlæg både digitalt og på konferencer i Danmark og i udlandet. Her følger nogle af de vigtigste.

Fra 21. september til 23. oktober 2020 var Mikkel Høghøj gæsteforsker ved Leibnitz Institute for Research on Society and Space.

I forbindelse med kursusrækken Det Gode Fondsmatch har museumsdirektør Thomas Bloch Ravn holdt indlæg 23. oktober 2020 og 11. maj 2021 i regi af Altinget i København.

Centerleder Mikkel Thelle var 26. januar 2021 medarrangør af en workshop (online) med titlen Towards a History of Urban Movements. 27.-28. januar 2021 arrangerede Mikkel Thelle og Mikkel Høghøj seminarer Technonatures and Urban Transformation, der blev afholdt online. På seminarer talte Mikkel Thelle om Phronologies of Urban Water: Linking Bodies, Devices and Wet Spaces of Copenhagen's Metabolism around 1900, og Mikkel Høghøj holdt oplægget Assembling the welfare city: Socio-natures and slum clearance in mid-20th century Copenhagen.

9. april 2021 holdt Mikkel Thelle foredraget Phronologies and urban wet rooms in Copenhagen around 1900. A conceptual tryout på Roskilde Universitet. Mikkel Thelle holdt 28. april 2021 oplægget Den pandemiske by på konferencen Forskningens døgn. Konferencen blev afholdt online.

6. maj 2021 forsvarede Christian Ringskou fra Center for Byhistorie sin ph.d.-afhandling om Ringkøbing og Skjerns udvikling i perioden 1880-1921. Forsvaret blev afholdt online i regi af Aarhus Universitet.

6.-7. maj 2021 deltog Mikkel Høghøj i konferencen Spaces of Welfare på Det Kongelige Akademi online med et paper: Negotiating Welfare Citizenship: Mass Housing, Resident Democracy and 'Acts of Citizenship' in 1970s Urban Denmark.

Mikkel Thelle holdt 27. maj 2021 indlægget The Pandemic City sammen med lektor Mikkel Bille fra RUC. Oplægget blev præsenteret på konferencen Pandemic Societies, der blev afholdt online. 24. juni 2021 holdt Mikkel Thelle foredraget: Når vand styrer. Urban metabolisme og hybride metoder. Det var på et online-seminar for Det Frie Forskningsråds konference Udforskninger på tværs af humaniora på Syddansk Universitet i Kolding. Og 25. august 2021 holdt Mikkel Thelle et indlæg, Byens kollaps? Nyere byhistoriske tendenser, på seminarer med titlen: Hvordan skriver vi Odenses moderne historie? Det fandt sted på Odense Rådhus.

Overinspektør Martin Brandt Djupdræt holdt 24. august 2021 indlægget *Museum and Identity* på Institut for Ledelse, Politik og Filosofi på Handelshøjskolen i København (CBS).

Museumsdirektør Thomas Bloch Ravn holdt 2. september 2021 indlæg om 'Friluftsmuseernes superkræfter' på FRI-konferencen på Skansen i Stockholm. Og 17. september holdt Thomas Bloch Ravn et online-indlæg med titlen *When our future suddenly disappeared* på Nordisk Museumsforbunds møde i Stiklestad i Norge.

2. september og 9. september 2021 holdt videnskabelig medarbejder Mikael Frausing åbningsforelæsning for Folkeuniversitet i Odense og Kolding sammen med filosof Carsten Fogh Nielsen.

Overinspektør Martin Brandt Djupdræt holdt 28. september 2021 indlæg med titlen *Elementer som stimulerer social interaktion* på konferencen *Att skapa sociala rum på museum* på Jamtli Östersund, Sverige.

Forskning, publikationer og debatindlæg

Andersen, Mette Ernst: *LGBTI+ Representation in Danish museums*, i *HeartCore* magazine, 5-2021, side 34-39.

Boding-Jensen, Kitt: *Salg og værtskab*. I *Den Gamle Bys* årbog 2021, side 53-59.

Djupdræt, Martin Brandt: *Demens: Erindringer vækker glæde over genfundet liv*. Århus Stiftstidende 29. december 2020.

Djupdræt, Martin Brandt, Anna Hansen, Lasse Sonne og Gustav Wollentz, (red.): *Museet som ett socialt rum och en plats för lärande*. *Fornvårdaren* nr 40. Jamtli Förlag, Östersund 2021, 152 sider.

Djupdræt, Martin Brandt. Gustav Wollentz og Lasse Sonne: *Museet som ett socialt rum och en plats för lärande – en introduktion*. I Martin Brandt Djupdræt, Anna Hansen, Lasse Sonne og Gustav Wollentz (red.): *Museet som ett socialt rum och en plats för lärande*. *Fornvårdaren* nr 40. Jamtli Förlag, Östersund 2021, side 7-21.

Djupdræt, Martin Brandt og Anna Hansen: *Måder at skabe sociale oplevelser og læringsrum på museerne*. I Martin Brandt Djupdræt, Anna Hansen, Lasse Sonne og Gustav Wollentz, (red.): *Museet som ett socialt rum och en plats för lärande*. *Fornvårdaren* nr 40. Jamtli Förlag, Östersund 2021, side 43-70.

Djupdræt, Martin Brandt: *At tænke det sociale rum ind i udstillingens konceptplan – erfaringer fra Aarhus Fortæller og Besættelsesmuseet i Aarhus*. I Martin Brandt Djupdræt, Anna Hansen,

- Lasse Sonne og Gustav Wollentz (red.): Museet som ett socialt rum och en plats för lärande. Fornvårdaren nr 40. Jamtli Förlag, Östersund 2021, side 83-93.
- Frandsen, Allan Leth: Godt – men lidt kikset – forsøg på ølhistorie, der kan drikkes. I Ølentusiasten nr. 121, april-maj 2021, side 50-51.
- Frandsen, Allan Leth: Dobbeltøl – fra særlig øl til øl for børn. I Ølentusiasten nr. 121, april-maj 2021, side 50.
- Frausing, Mikael, Turistlandet, 100 danmarkshistorier, Aarhus Universitetsforlag 2021, 100 sider.
- Frausing, Mikael: Etammerslag ramte turismen. Kronik i Avisen Danmark, 10. juni 2021.
- Frausing, Mikael: Den er hadet og elsket – men hvorfor fik Den Lille Havfrue en enorm betydning og berømmelse? Kronik i Politiken, 18. juni 2021.
- Hoff, Annette: Herregårdsfruen, landsbyhåndværkerne og det daglige forbrug. I Herregårdshistorie 16/2020, side 540-551.
- Høghøj, Mikkel: Planning Aarhus as a welfare geography: urban modernism and the shaping of 'welfare subjects' in post-war Denmark. I Planning Perspectives, bind 35, nr. 6, 2020, side 1031-1053.
- Høghøj, Mikkel: På sporet af en moderne europæisk byhistorie. I TEMP – tidsskrift for historie 2021, side 221-232.
- Høghøj, Mikkel: The politics of everyday life: urban materialities, modernity and conflictual interactions on two Danish mass housing estates in the 1970s. I Urban History 2021, side 1-17.
- Meyer, Niels: Ny hovedindgang på vej. I Den Gamle Bys årbog 2021, side 69-75.
- Meyer, Niels, Steven Farup Revsholm: Gæstgivergården er inspireret af gamle dage. I Den Gamle Bys årbog 2021, side 35-44.
- Ravn, Thomas Bloch (sammen med Søren Bak-Jensen): Gratis adgang til museer giver flere gæster, men sikrer ikke mangfoldigheden. Kronik i Jyllands-Posten 28. oktober 2020.
- Ravn, Thomas Bloch (sammen med Jane Sandberg): Krisen rammer især de museer, rigtig mange holder af. Kommentar i Berlingske 11. november 2020.
- Ravn, Thomas Bloch: Læg reformen i graven eller kom i gang. Debatindlæg på Altinget 1. december 2020.
- Ravn, Thomas Bloch: På museet skal vi lære os selv at kende. Kronik i Kristeligt Dagblad 3. december 2020.
- Ravn, Thomas Bloch: Fire målepunkter kan udpege særligt vigtige museer. Altinget 10. december 2020.

- Ravn, Thomas Bloch: Museer skal være en sand oplevelse. Klumme i Avisen Danmark 26. februar 2021.
- Ravn, Thomas Bloch: Kan man måle museer? Debatindlæg i Kristeligt Dagblad 6. marts 2021.
- Ravn, Thomas Bloch: Det vigtigste er at være sammen. Klumme i Avisen Danmark 26. marts 2021.
- Ravn, Thomas Bloch: Lussinger, gok i nødden, spanskrør og riv i nakkehårene. Klumme i Avisen Danmark 30. april 2021.
- Ravn, Thomas Bloch: Kultur- og oplevelsesbranchen har brug for nye forretningsmodeller og hjælp til selvhjælp. Debatindlæg i Kristeligt Dagblad 17. maj 2021.
- Ravn, Thomas Bloch: Fremtidens oplevelsesøkonomi skal støttes. Debatindlæg i Jyllands-Posten 26. maj 2021.
- Ravn, Thomas Bloch: Glæden ved at genopleve det (næsten) glemte. Klumme i Avisen Danmark 28. maj 2021.
- Ravn, Thomas Bloch: Danske museer er mere folkelige, end de fleste tror. Debatindlæg på Altinget 18. juni 2021.
- Ravn, Thomas Bloch: Hvorfor rører vi rundt i kaffen med en teske? Klumme i Avisen Danmark 2. juli 2021.
- Ravn, Thomas Bloch: Selvfølgelig skal kulturen selv tjene penge. Men vi skal hjælpes op af coronagrøften. Kronik i Jyllands-Posten 12. juli 2021.
- Ravn, Thomas Bloch: Det radikalt almindelige. Kronik i Weekendavisen 10. september 2021.
- Ravn, Thomas Bloch: Fem ting vi lærte af coronakrisen. I Den Gamle Bys årbog 2021, side 5-9.
- Ravn, Thomas Bloch: Årets gang og planer for fremtiden. I Den Gamle Bys årbog 2021, side 11-33.
- Revsholm, Steven Farup, Niels Meyer: Gæstgivergården er inspireret af gamle dage. I Den Gamle Bys årbog 2021, side 35-44.
- Ringskou, Christian: Håndværksmestre i den lille by 1880-1921 – netværk og relationer blandt Ringkøbings førende borgere. I Erhvervshistorisk Aarbog, Bind 69, Nr. 1-2, 2020, side 32-66.
- Ringskou, Christian: Købstaden og den nye by – Ringkøbing og Skjern i afhængige og uafhængige variabler 1880-1921, upubliceret ph.d.-afhandling, Aarhus Universitet
- Schanz, Elsebeth Aasted: Censur eller sund fornuft? Afstemningsplakater fra grænseændringen i 1920. I tidsskriftet SPRING nr. 48 Øjebliksbilleder fra 1920. Europa-Universität Flensburg 2021, side 27-41.

- Schanz, Elsebeth Aasted: Bladtegningens billedsprog. I Den Gamle Bys årbog 2021, side 61-67.
- Thelle, Mikkel og Kenn Tarbensen: Erhverv og den lille bys moderitet – indledning. I Erhvervshistorisk Aarbog, Bind 69, nr. 1-2, 2020, side 3-5.
- Thelle, Mikkel: Hope of Flows: Mobilising an Urban Region. I Claus Lassen, Lea Holst Laursen (red.): Mobilising Place Management, Routledge 2020, side 49-68.
- Thelle, Mikkel og Mikkel Bille: Urban Porosity and Material Contamination: From Cholera to COVID-19 in Copenhagen. I Journal for the History of Environment and Society, bind 5, 2020, side 171-180.
- Thelle, Mikkel: København: Indre Bys historie. I Trap Danmark, København II, bind 33, 6. udg. 2020, side 214-22.
- Thelle, Mikkel: Byen, smitten og den delelige krop. I Jordens Folk, bind 56, nr. 2, 2020, side 7-16.
- Thelle, Mikkel, Jeppe Nevers og Dorthe Gert Simonsen: Historisering af tid og historie – teoretiske sonderinger. TEMP – tidsskrift for historie, nr. 22, 2021, side 15-36.
- Thelle, Mikkel: Årsberetning for Dansk Center for Byhistorie. I Den Gamle Bys årbog, side 77-81.
- Vinther, Rasmus: Skæve træstilladser. I Den Gamle Bys årbog 2021, side 45-51.

Den Gamle Bys blogs

- Dansk Center for Byhistorie: 3 blogindlæg
Djupdræt, Martin Brandt: 2 blogindlæg
Ravn, Thomas Bloch: 13 blogindlæg
Skjernov, Lisbeth: 1 blogindlæg
Vestergaard, Anna Wowk: 5 blogindlæg

Hverv

Den Gamle Bys personale er medlem af mange bestyrelser, ligesom mange også indgår i universiteternes censorkorps. Her nævnes nogle af de væsentligste hverv.

Museumsdirektør Thomas Bloch Ravn er formand for bestyrelsen af Dansk Center for Byhistorie og næstformand i Aarhus' Byhistoriske Fond. Thomas Bloch Ravn er endvidere bestyrelsesmedlem i Enigma – Museum for post, tele og kommunikation, Museum Ovar-

taci og har sæde i styregruppen for bogserien 100 danmarkshistorier, ligesom han deltager i advisory boards for Musikhuset Aarhus og Visit Aarhus.

Overinspektør Martin Brandt Djupdræt er medlem af bestyrelsen for Aarhus Sommeropera, medlem af bestyrelsen for Teatermuseet i Hofteatret, medlem af Slots- og Kulturarvsstyrelsens referencegruppe for Den nationale brugerundersøgelse, medlem af Arbejdermuseets rådgivende panel og censor i museologi ved Aarhus Universitet.

Bygningschef Niels Meyer er medlem af Aarhus Kommunes Kulturelle Klimaagenter, medlem af bestyrelsen for bevarelse af Geddingvej 2, Tilst og medlem af præmieringsudvalg for god arkitektur i Skanderborg kommune.

Chef for salg og værtskab Kitt Boding-Jensen er medlem af bestyrelsen for Landsforeningen til Bevaring af Film og Foto.

Chef for Levende Historie Berit Guldmann Hornstrup er medlem af bestyrelsen for Historisk Samfund for Århus Stift og medlem af Uddannelsesudvalget for Serviceøkonomuddannelsen i Aarhus.

Leder af erindringsformidlingen Henning Lindberg er formand for Nordisk Museumsforbund/Danmark og museets demensambasador ved Aarhus Kommune.

Museumsinspektør Lisbeth Skjernov er medlem af bestyrelsen for Dansk Komité for Byhistorie.

Museumsinspektør Anna Wowk Vestergaard er medlem af censorkorpset for historie.

Museumsinspektør Anneken Appel Laursen er medlem af det lokale Kulturmiljøråd for Aarhus Kommune.

Den Gamle Bys bestyrelse

Formand for Den Gamle Bys bestyrelse er direktør Peter Kjær, som sammen med næstformand, rektor for Folkeuniversitetet i Aarhus Sten Tiedemann, og administrerende direktør Thomas Jensen udgør museets forretningsudvalg.

Derudover består bestyrelsen af dekan på Aarhus Universitet Johnny Laursen, formand for FH Aarhus Kresten Vendelboe, forhenværende formand for Aarhus Haandværkerforening malermester Søren Dyhr, formand for Erhverv Aarhus direktør Terje Vammen, folketingsmedlem Bertel Haarder, udpeget af Aarhus Byråd, formand for socialdemokratiet i Aarhus Morten Pless, udpeget af Aarhus Byråd, formand for kommunekontaktrådet i Region Midtjylland.

land borgmester Torben Hansen, formand for regionsrådet i Region Midtjylland Anders Kühnau, og lærer, PD Henning Lindberg, som er repræsentant for Den Gamle Bys personale.

Personale

Museumsdirektør er mag.art. Thomas Bloch Ravn. 1. januar 2021 kunne han fejre sit 25-års jubilæum i Den Gamle By. Thomas Bloch Ravn leder Den Gamle By sammen med en chefgruppe bestående af vicedirektør cand.phil. Allan Leth Frandsen, administrationschef Henning Kjærgaard, personalechef cand.mag. Mette Dimes Høeberg, kommunikationschef cand.merc. Lars Vesterlykkegaard, chef for salg og værtsskab Kitt Boding-Jensen, bygningschef arkitekt maa Niels Meyer, chef for Levende Historie cand.mag. Berit Guldmann Andersen, service- og teknikchef Rasmus Kjellerup Lassen og restaurationschef Lis la Cour Fisker.

Herudover refererer følgende til direktøren: overinspektør cand. mag. Martin Brandt Djupdræt, der er på delvis orlov for at skrive ph.d., direktionssekretær Pernille Bruun og leder af Dansk Center for Byhistorie, lektor ph.d. Mikkel Thelle. Se i øvrigt side 77-81 om Dansk Center for Byhistorie.

Vicedirektør Allan Leth Frandsen har ansvaret for Den Gamle Bys projekter, samlinger, formidling, bevaring og bibliotek. Projekt-koordinator er museumsinspektør, cand.mag. Anna Wowk Vestergaard. Derudover er tilknyttet museumsinspektørerne cand.mag. Erik Nellemann Nielsen, cand.mag. Anneken Appel Laursen, cand. mag. Lisbeth Skjernov, cand.mag. Line Fogh Sørensen, cand.mag. Christian Rasmussen, cand.mag. Søren Tange Rasmussen, ph.d. Elsebeth Aasted Schanz, cand.mag. Mette Andersen og cand.mag. Peter Bjerrum. Endvidere er der til afdelingen tilknyttet museums-assistenterne Rikke Hartmann Andreasen, Trine Vindevoghel, Ditte Hjort Rasmussen, Ulla Hansen, Jane Maj-Britt Brügger, Lorents Larsen, Mette Kvarning, Sanne Staal Guldholt, Lone Engelbrecht, Peter Præstgaard og arkivmedarbejder Susanne Mikkelsen. I løbet af året har en række studerende været tilknyttet afdelingen i forbindelse med praktikophold og særlige opgaver.

Elsebeth Aasted Schanz er leder af Dansk Plakatumuseum og Bladtegnermuseet.

Søren Tange Rasmussen er leder af Besættelsesmuseummet og er ansvarlig for en større gruppe frivillige og timelønnede medarbejdere.

Anne-Grete Roed Jensen er Den Gamle Bys bibliotekar.

Bevaringsafdelingen ledes af bach.scient.cons. Marcelle Lunau. Afdelingen består derudover af cand.scient.cons. Nynne Raunsgaard Sethia, møbelkonservator Torsten Meinert Johnsen, kulturhistorisk konserveringstekniker Gitte Sørig Thomsen, bach.scient.cons. Thea Kaas Holm, konserveringsassistent Kari Helene Berg og magasinmedarbejder Anker Østergård Kristensen. Desuden af assistenterne Liselotte Petersen og Una Hylleberg Ejby, som varetager museumsrengøringen.

Administrationschef Henning Kjærgaard er ansvarlig for økonomi og derudover for IT og sikring samt for billetsalg og reception.

Økonomifunktionen består af Aase Back Kjeldsen, Marianne Skov Vitved, Merete T. Lantz, Lene Frederiksen, Camille Normann Brix, Anne Grethe Holm Nielsen, Kathrine Guldager Lund og Kirsten Hedegaard Fynsk.

Den Gamle Bys IT- og sikringsafdeling ledes af tekniker Ole Bojesen. I afdelingen er ansat Ludvig K. Egtved, Christoffer Rasmussen, Jann Pedersen og Tommy Sørensen Møller.

Billetsalg og reception ledes af afdelingsleder Allan Arve Vesterbæk. I afdelingen er ansat Frederik K. Veis og Annette B. Eskildsen. Derudover er beskæftiget et større antal timelønnede medarbejdere til billetsalg og publikumsfunktioner.

Personalechef Mette Dimes Høeberg er ansvarlig for personaleafdelingen. Personalefunktionen består af cand.mag. Camille Normann Brix, som varetager en stilling, der deles af personale- og økonomifunktionen, og frivilligkoordinator cand.mag. Natalie Isabella Jensen.

Kommunikationschef Lars Vesterlykkegaard er ansvarlig for kommunikation og marketing. Kommunikationsafdelingen består af marketingansvarlig Søren Honoré, grafiker Rikke Gormsen og assistenterne Anne Fuglsang, Kamma Mogensen og Gitte Hougaard.

Kitt Boding-Jensen er chef for salg og værtskab. Afdelingen, der blev oprettet 1. februar 2021 og er ansvarlig for selskaber og gruppearrangementer, består af salgskoordinator Helle Møllerup og bookingsansvarlig Steven Farup Revsholm. Direktionssekretær Pernille Bruun bidrager også til arbejdet i afdelingen.

Bygningschef, arkitekt MAA Niels Meyer har ansvaret for museets tegnestue, håndværkere og udstillingsafdelingen.

På Den Gamle Bys tegnestue er ansat arkitekt MAA Jonas Rump Nielsen, bygningsarkæolog cand.mag. Erik Bjerre Fisker, museumsassistent Solveig Kirstine Kristensen, byggetekniker René Duhn Gotthardsen Scarpa og træhåndværker Lars Ørbæk Laursen.

I gartnerafdelingen er Gitte Kidmose Røn formand, og afdelingen består af gartnerne Astrid Steffensen og Hung Thanh Nguyen, gartnererelev Thomas Broberg, gartnermedhjælperne Frank Kristensen og Asger Koller Mønster samt assistent Laurits Nørgaard Petersen.

Udstillingsafdelingen ledes af scenograf og møbelsnedker Tine Scharling Thomsen. Ansatte er udstillingsteknikerne Kurt Edelhardt Eriksen, Mikkel Bødker Lüders, Jonas Kongsbach, Niels Damsgaard-Sørensen og Jonathan Moskowitz Stokholm samt grafikerne Frank Pedersen og Henrik Nøhr Mikkelsen.

Murerafdelingen ledes af formand Hans Bendix Weiss, som har ansat murersvendene Bjarne Andersen, Carl-Henrik Vammen, Erik Hansen, Lars Fabricius og Henrik Olm Jakobsen samt murerarbejdsmændene Henrik Blegvad og Niels Kure Jensen. Derudover brolægger John Nielsen.

Tømrerafdelingen ledes af formand Ejvind Maltesen. I afdelingen er ansat svendene Christina Veinholt Jensen, Lasse Ebbe Ebbesen, Rasmus Vinther, Thomas Bordal, Tommy Ravnsbæk og Christian Rønne Larsen, der 1. december 2021 afløser Ejvind Maltesen som tømrerformand.

Malerafdelingen ledes af formand Torsten Lykke Nielsen. I afdelingen er ansat malersvendene Ditte Marie Skjødt, Dorthe Kristensen, Anton Bo Stefansen og Kent Overby Stück.

Smedeafdelingen ledes af museumssmed Johannes Bengtson Pedersen. Afdelingen består endvidere af blikkenslagerne Thomas Skødeberg Vedel og Jørn Brøndberg samt låsesmed Jesper Nørgaard Nielsen.

Chef for Levende Historie, cand.mag. Berit Guldmann Andersen, har ansvaret for aktører, butikker, undervisningsafdeling, skræddersal og sæsonaktiviteter.

Museets aktiviteter varetages af programkoordinator Lone Rønn Engelbrecht. Cand.mag. Ida Bonderup Pallesen leder aktørerne, lærer, PD Marianne Bager leder undervisningsafdelingen, som også inkluderer museets rundvisere, og lærer, PD Henning Lindberg leder erindringsformidlingen. Hertil er knyttet museumsassistenterne Lotte Kofod, Birgitte Damkjær, Bodil Hansen og Linda Andersen Fog.

Butiksleder og indkøber Klaus Koldsgaard har ansat indkøbsassistent Hanne Philippon Christensen og butiksassistenterne Thomas Skovhøj, Jeanette Andersen og Helle Bomholt.

Skræddersalen ledes af skrædder Michael Nøhr. Afdelingen består derudover af skrædderne Stefan Carlsen og Connie Hoffmann.

Afdelingen for Levende Historie suppleres af et større antal frivil-

lige voksne, børn og timelønnede medarbejdere, ligesom der i årets løb er kortvarige projektansættelser.

Teknik- og servicechef Rasmus Kjellerup Lassen er leder af teknisk afdeling samt rengørings- og serviceafdelingerne. Teknisk afdeling består af elektriker Kristian Glenhammer Rehder og ventilationsstekniker Henrik Bavnild Jensen.

Rengøringsafdelingen ledes af Lotte Bonde Blichfeldt og personalet består af Lene Dalgaard, Karsten Nielsen, Anders Jensen, Birgit Solborg Bendtsen, Charlotte Lauring Nielsen, Bettina Guldager Andersen, Brita Pedersen, Gitte Bjerring Brandstrup, Grethe Dalmose Nielsen, Helle Skovbjerg Jensen, Søren Rasmussen og rengøringskoordinator Jane Heiborg Johansen. Rengøringsafdelingen suppleres i højsæsonerne med timelønnede medarbejdere. Serviceafdelingen består af servicekoordinator Helle Vester Jensen og servicevagterne Allan Johansen, Søren Laurvig, Michael Haugan, Tommy Nielsen og Simon Hygum Lyngbæk. Derudover er ansat serviceassistenterne Jan Olsen og Brian Hansen.

Restaurationschef Lis la Cour Fisker er chef for Den Gamle Bys kokke, bagere og serveringspersonale. Køkkenleder er kok Martin Tranekær Bøgsted. Køkkenansvarlig er Joakim Poul Skaaning. Derudover kokkene Anne Kathrine Gundestrup, Carol H. Dixon, Lukas Løvbjerg og kokkeelev Rasmus Svane Hansen. Sara Marie Mallings Olsen er ansvarlig i Restaurant Gæstgivergården. Iben Kallesen Ravn er ansvarlig i Konditoriet og bistår af butiksassistent Hilal Gunes. I bageriet er der ansat bagerne Lars Jensen og Torben Sørensen samt konditor Kent Njoroge Berthelsen. Ansvarlig for arrangementer er Lehna Pertou, som bistår af assistenterne Gry Ekenberg, Mie Lomholt Schou og Tina Jønsson. Restaurationsområdet suppleres af frivillige og af et stort antal timelønnede medarbejdere.

Sidst, men ikke mindst, skal nævnes museets 280 frivillige medarbejdere, som løser opgaver, Den Gamle By ellers ikke kunne løfte. Staben af frivillige består blandt andet af et bryggerlav, et radiolav, et knallertlav, et telefonlav, et værtshuslav, et slagterlav, et træhåndværkslav, et autolav, et smedelav, børneaktører, Besættelsesmuseets frivillige og individuelle frivillige, der formidler de historiske huse, værksteder og butikker. Desuden hjælper de med registrering, undersøgelser, klargøring af genstande, praktiske gøremål og produktion af beklædningsdele til museets aktører.

Sponsorer

Hovedsponsor

Jyllands-Posten
Mediebyen 3
8000 Aarhus C

Arrangementssponsorer

A. Enggaard A/S
Ceresbyen 64
8000 Aarhus C

Danske Bank
Jægergårdsgade 101 B
8000 Aarhus C

STARK Aarhus
Daugbjergvej 18
8000 Aarhus C

Produktsponsorer

A.C. Perchs Thehandel
Volden 3
8000 Aarhus C

Te

Become
Sønderskovvej 7
8520 Lystrup

Online forretningsudvikling

Brille Galleriet
Rosengade 16
8000 Aarhus C

Glas til historiske briller

Carlo Gavazzi Handel A/S Over Hadstenvej 40 8370 Hadsten	Dupline-komponenter til intelligente bygnings- installationer
KEN Storkøkken A/S Runetoften 15-17 8210 Aarhus V	Køkkeninventar/service
Peter Larsen Kaffe A/S Ærøvej 15-17 8800 Viborg	Kaffe
PostNord Hedegaardsvej 88 2300 København S	Posthusets drift
Rambøll Danmark A/S Olof Palmes Allé 22 8200 Aarhus N	3D-opmåling/-scanning
Siemens A/S Building Technologies Bredskifte Allé 15 8210 Aarhus V	Installation, servicering og vedligeholdelse af Den Gamle Bys sikringssystemer
Steff-Houlberg Danish Crown Foods Tulipvej 1 8940 Randers SV	Udlån af pølsevogn
VOLA A/S Lunavej 2 8700 Horsens	VOLA produkter

Hussponsorer

BDO Statsautoriseret revisionsaktieselskab Kystvejen 29 8000 Aarhus C	Aalborggården, Stenhuset
BDO Statsautoriseret revisionsaktieselskab Kystvejen 29 8000 Aarhus C	Sadelmagerens Hus
BioMar Group A/S Værkmestergade 25, 6. 8000 Aarhus C	Købmandsgården 1864
Boghandlerforeningen Børsen 1217 København K	Boghandlen
CAC Fonden Sintrupvej 12 8220 Brabrand	Helsingør Theater
CAC Fonden Sintrupvej 12 8220 Brabrand	Møntmestergården
Danske Guldsmede og Urmagere Frederiksholms Kanal 30 5A, 1. sal 1220 København K	Guld-, sølv- og ursamlingerne
EL:CON GRUPPEN A/S Ryhavevej 50 8210 Aarhus V	Svendborghuset
Forskningsfondens Ejendomsselskab A/S Finlandsgade 14 8200 Aarhus N	Apoteket

Gorrissen Federspiel Silkeborgvej 2 8000 Aarhus C	Hobrohuset
GRUNDFOS Holding A/S Poul Due Jensens Vej 7 8850 Bjerringbro	Vandmøllen
Meyerdonation Stokagervej 23 8240 Risskov	Randershuset
OK a.m.b.a. Åhave Park Vej 11 8260 Viby J	Sønderborghuset, Havbogade 29
SCANDINAVIAN TOBACCO GROUP'S GAVEFOND Sankt Annæ Plads 13, st. th. 1250 København K	Tobaksspinderiet og tobaksladen
Spar Nord Fonden Hadsundvej 20, 1. sal 9000 Aalborg	Aalborggård, Grotumfløjen
STARK Aarhus Daugbjergvej 18 8000 Aarhus C	Aarhus Mølle, kostald og hestestald
STARK Aarhus Daugbjergvej 18 8000 Aarhus C	Teglværksladen
Steff-Houlberg Danish Crown Foods Tulipvej 1 8940 Randers SV	Musiktribunen ved Gæstgivergården
Stibo A/S Axel Kiers Vej 11 8270 Højbjerg	Bogtrykkeriet

Støtteforeningen FHH Skæring Hedevej 190 8250 Egå	Toldboden
Aarhusianske Haandværkerlaug Aarhus Haandværkerforening Hack Kampmanns Plads 2, Dokk1 8000 Aarhus C	Lille Rosengården
Aarhusianske Haandværkerlaug Aarhus Haandværkerforening Hack Kampmanns Plads 2, Dokk1 8000 Aarhus C	Haderslevhusene
Aarhus og Omegns Biavlerforening Hindhøj 88 8382 Hinnerup	Bistaderne
Aarhus Oliefabriks Fond for almene Formål Tomsagervej 2 8230 Åbyhøj	Stampemøllen
Aarhus Stiftstidendes Fond Hans Broges Gade 2 8100 Aarhus C	Borgmestergården

Aktør Sofie
Ravnsborg på
catwalken til
årets 1970'er-
modeshow. >

